

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hjsteds Hkræk

Smedesvend Jens Hansen fra Grænge i Toreby sogn

Mikkel Eide Eriksen

Gilleleje

2016

Indhold

Forord	iii
1 Barndom og Ungdom	1
2 Militærtjeneste	3
3 Ægtekab og køb af Læge	7
4 Det knager	9
5 Alder i Hagelsti	11
6 Anklaget for Tyveri	19
7 Ophævelse af Ægtekabet	21
8 Som Følgesjænger	23
9 Den store Druktur	25
10 Betleri	37
11 Paa Fattiggaarden	41
12 I Tvangsarbejde	43
13 Paa Sindssygehospitalet ved Vordingborg	47
14 Efterkommere	51
Bilder	53

A	Kort over Maribo amt	61
	Personregister	63

Føroord

Her følger en levnedbeskrivelse af min tipoldefar Rasmus Hansens storebror Jens Hansen. Han var så vidt jeg ved ikke meget i kontakt med familien, så alt dette er nyt for mig.

Det hele startede med at jeg fandt ham på Tvangsarbejdsantaltten ved Saks-købing i folketællingen 1916 med anmærkningen „*forhen kl. Nysteds Skræk*”, hvilket jeg besluttede at undersøge nærmere. Der dukkede et væld af sager op hos adskil-lige myndigheder på Lolland og Falster, men sjovt nok har jeg ikke endnu fundet nogen fra Nysted.

Hvis jeg finder mere kommer der en ny udgave.

Jeg har forsøgt at holde en balance mellem at citere ordret fra kilderne og samtidig bevare læsbarheden. Direkte citater er i *kursiv*; stavning, tegnsætning, osv. er bibeholdt. I de tilfælde hvor jeg har været nødsaget til at ændre afskriften fra originalen er dette markeret med [klammer]. Særligt gamle eller usædvanlige ord har jeg forklaret med fodnoter fra Ordbog over det Danske Sprog (ODS) og andre kilder.

Håber det er lykkedes!

Mikkel Eide Eriksen
Gilleleje, julen 2015

~ første kapitel ~

Barndom og Ungdom

Hans Jensen (24/2 1826 – 11/2 1899) og Johanne Christensdatter (14/2 1826 – 27/9 1869) blev gift i Toreby sogn 16/12 1853 og fik 5 børn:

1. Christen Hansen (13/7 1855 – 5/6 1909), stationskarl og portør i Nykøbing. Gift med Birthe Christensdatter, 8 børn.
2. Ane Dorthea Hansdatter (13/10 1857 – 4/4 1936), gift med hjulmand Morten Christensen i Sundby, 1 plejebarn.
3. **Jens Hansen** (3/8 1862 – 20/6 1936), smedesvend på Lolland og Falster. Gift med Christiane Christoffersen, 1 barn.
4. Rasmus Hansen (14/9 1864 – 13/4 1926), baneformand, ledvogter og købmand i Nykøbing. Gift med Bodil Marie Jørgensen, 1 barn. Dernæst med Maren Johanne Petersen, 3 børn. Min tipoldefar.
5. Peder Hansen (30/7 1867 – 29/7 1937), baneformand og broformand i Nykøbing. Gift med Martha Hansen, 9 børn.

Hans	2	1/2	Hans Jensen	M	43	U
		47	den Birthe Hansen	K	12	U
		48	Jens Hansen	M	7	U
		49	Rasmus Hansen	M	4	U
		50	Peder Hansen	M	2	U

Familien ved folketællingen 1870. De fire sidste felter er: *Navn, Køn, Alder, Civilstand*

Mor Johanne døde 44 år gammel da den yngste kun var 2 år og Hans giftede sig ikke igen, så børnene voksede op uden moder.

Nok derfor kom Jens allerede som 10-årig i lære hos smed Peter Hansen Arilsen i Kartoffe, Fjelde sogn. Her blev han udlært grovsmedesvend. Jens blev konfirmeret i Fjelde sogn 3/10 1876, og var udlært svend efter 8 år i lære.

Far Hans Jensen kom imellem folketællingen 1890 og sin død i 1899 på fattiggården. Det er desværre ikke endnu lykkedes mig at spore hvilket hus de boede i indtil da. Hans skal iøvrigt iflg. folketællingen 1850 have deltaget i Treårskrigen i Slesvig som trænkusk¹.

---

¹*Træn-soldat*: menig soldat af trænet (uddannet som hestepasser, kusk (jf. Trænkusk) ell. motorvognsfører). *ODS*. *Træn ell. Train*: de dele af en hær, hvis opgave det er at transportere troppernes udrustning ell. forsyninger. *ODS*.

Militærtjeneste

Da Jens fyldte 18 i 1880, skulle han melde sig til øvrigheden for at blive indskrevet i lægdsrullerne. Dette gjorde han dog først i 1882, hvorfor han fik en bøde på 4 kr.

Efter sessionen blev han ⁵/₆ 1884 indkaldt til Tøjhuskompagniet, hvor han blev konstabel og fik nummer 290. Ifølge stambladet var han 62³/₄” høj (godt 164 cm), middel af vækst, og havde blond hår og brune øjne. Desuden var han platfodet.

Det fremgår af Tøjhuskompagniets rapportbøger at Jens var indlagt på sygehuset fra 22/7 – 13/9 1884 (formentlig med tyfus¹).

Den 3/10 1884 afgik Jens og tre andre konstabler til Artilleridetachmentet i Frederiksværk² for at gøre tjeneste.

Allerede dengang var der krudt i ham, han blev nemlig tre gange i løbet af tjenestetiden straffet.

Den 2/3 1885 skrev Artilleridetachmentet til Tøjhusafdelingen at 2 konstabler, „nemlig No 290 Hansen af Tøjhuskompagniet og No 388 [Anders Christian Christensen] af Laboratoriekompagniet, som Trods givet Tilhold om ikke at være ude af Kvarteret igaar Aftes efter Retraite paa Grund af at de for kort Tid siden kom hjem beskjenkede og gjorde Spektakel i Kasernegaard, – sandsynligvis har de forført det øvrige Mandskab til at blive ude af Kvarteret efter Retraiten for de kom først alle hjem imorges Kl 3½ nemlig:”

„No 368 [Johan Nielsen Horskjær], 385 [Christian Anton Christensen] og 386 [Pe...?] tilligemed No 290 og 388, de havde været til Bal i Thorup Kro som er 1 Miil herfra med Undtagelse af No 385 som angiver at have været paa Frederiksværk.”

„Da Detachmentet nære Frygt for at det er Udenforstaaende som paa en eller anden Maade forleder Mandskabet til at gøre Brud paa Disiplinen, –saa tillader Detachmentet sig herved at anmode Afdelingen om, at der til Advarsel for disse Forseelser ligeledes maa blive ikjendt de to Konstabler, nemlig No 290 Hansen og No 388 Christensen en alvorlig Straf.”

Jens og 388 Christensen fik hver 6 dages kasernearrest.

---

¹I Vridsløselille sygejournal fra 1902 skrives at han har haft „Typhus i 1884”.

²I Frederiksværk ligger krudtværket, som bl.a. lavede kanoner.

Lobe-Nr. 290.

Fulde Navn. <i>Jens Hansen</i>		Bataillon (Regimentsdepot m. m.)	<i>X. 1. Tøjhus afdelingen</i>
født den <i>3/9</i> 18 <i>62</i> i <i>Thorby</i>		Compagni.	<i>X. 1. 1. 1. Tøjhuskompani</i>
Høide: <i>52 3/4"</i>		fra	<i>5/84</i>
Væxt: <i>middel</i>		til	
Haar: <i>blondt</i>			
Øine: <i>brune</i>			
Særlige Kjendtegn:			

Stilling	Udskrevet		Flyttet eller overført, naar og hvorhen.	
	Datum.			
son	<i>1884</i>	<i>28/2/84</i>		
Værnepligtig.	Udskrivningskr.	<i>2</i>	<i>2</i>	
	Lægd.	<i>216</i>	<i>203</i>	
	Bogstav og Nr.	<i>X - 23</i>	<i>R-12</i>	

Stilling	Recrut.	<i>5/84</i>		
	Menig.	<i>3/10 84</i>		
son	Reservespillemand.			
	Befalingsmandselev.			
Soldat	Undercorporal.			
	Corporal.			
	Underofficerer i Forstærkn.			

Indkaldt til Tjeneste.	ved	<i>X. 1. 1. 1. Tøjhuskompani</i>		
	fra	<i>5/84</i>		
	til	<i>2/10 85</i>		

Hjemsendelses- og Indkaldelsesnumer. *5*

Vedtegninger.

Bataillon.	Duglighedsnummer.	Hvilke Befalingsmandsskoler gennemgaaet.	Tildeelt Ordener eller Hæders-tegn, naar.	I hvilke Felttog og Fægtninger deeltaget, og i hvilken Egenskab; om det saaret eller fanget.	Andre Vedtegninger.
<i>Tøjhuskompani</i>	<i>2.</i>				<i>Udsat - Skaffede. Ogmer sig til at give Modelafdeling idleveret, se Regl. 9. 378 1877.</i>
					<i>1/1 1897 indslettet af Rullen</i>

Jens Hansens blad i stambogen fra Tøjhuskompaniet

Den 26/5 skrev Detachementet til Tøjhusafdelingen: „1. Konstabel N 368 Horskjær af LK, der var paa Vagt imellem den 22 og 23 ds har uden Tilladelse forladt Vagten den 23 ds Kl 8½ Fmdg og gaaet til Byen hvor han har drukket sig Fuld og derved undladt at patrouillere omkring Krudtmagasinerne mellem Kl. 11-1 samme Dag.”

„2. Konstabel N 290 Hansen af T.K., der skulde stille til Vagt samme Dag har hele Formiddagen været i Selskab med ovennævnte Konstabel og mødte i høj Grad drukken, da han skulde stille til Vagt.”

„Ikke alene at begge Konstablerne havde drukket sig svirende den nævnte Formiddag; —men de har tillige paa Grund af deres drukne Tilstand paa Gaden vakt Forargelse og gjort Gadeorden, —hvorfor Detachementet tillader sig at anmode Afdelingen om at hver især maa blive ikjendt en alvorlig Straf”. For det fik Horskjær og Jens hhv. 7 og „5 Dages simpelt Fængsel paa Vand og Brød”. Jens sad inde 5/6–10/6.

Den 17/8 1885 skrev Detachementet: „Begge Konstabler der var befalet til Vagt mellem den 15-16 ds. har igaar Eftermiddags uden Tilladelse forladt Vagten. N. 290 Hansen som skulde patrouillere mellem Kl. 1-3 har istedetfor at udføre denne sin Tjeneste gaaet til Byen og drukket sig svirende, og N. 385 Christensen forlod Vagten strax efter at den Mand som havde Patrouilletjenesten fra Kl. 3-5 gik ud for at udføre sin Tjeneste — og ligeledes gaaet til Byen for at træffe N. 290 Hansen paa Kroen hvor de svirede saaledes, at de begge i høj Grad kom i drukken Tilstand tilbage til Kasernen Kl. c. 5½ Eft, —hvor de strax kom i Slagsmaal med hinanden som udartede sig i den Grad at N. 385 Christensen der blev en Del forslaaet af N. 290 Hansen har maattet søge Lægehjælp”.

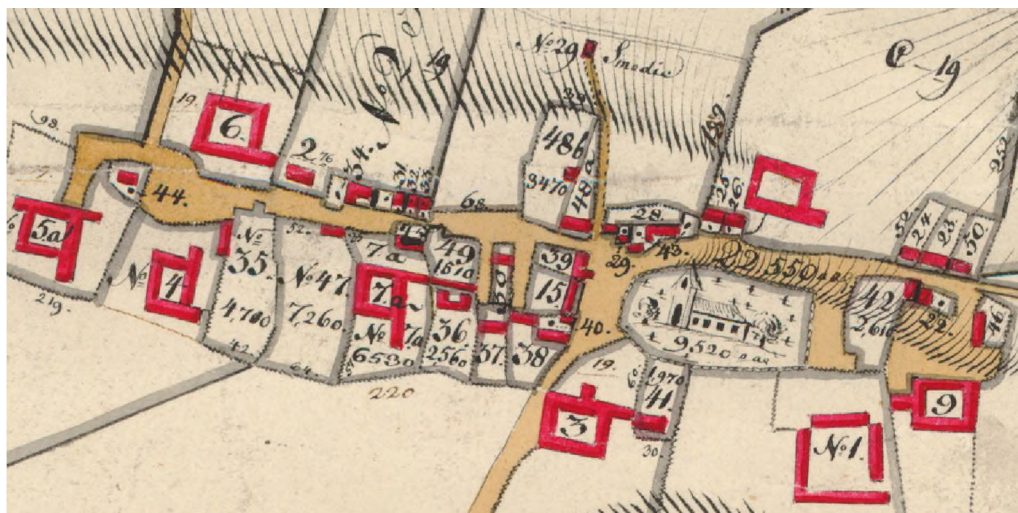
Både Jens og 385 Christensen fik „2x5 Dages simpelt Fængsel paa Vand og Brød”. Jens sad inde 21/8–31/8.

Den 3/10 1885 blev Jens efter udstået tjeneste hjemsendt. Herefter er det lidt uklart hvor han færdes, men han var muligvis hjemme i Grænge da han ikke er noteret flyttet i lægdsrullen (det er også muligt han var flyttet uden at melde, jf. bøden i 1882).

Ægteskab og køb af Smedie

Efter Jens blev udskrevet af lægdsrullen i 1892 tog han til Falster. Her mødte han pigen Christiane Christoffersen (25/2 1867 – 15/3 1929), og de blev gift 14/4 1893 i kirken i Sønder Alslev sogn hvor hendes forældre boede. Forlovere var Christianes far Niels Christoffersen og Jens' bror Christen Hansen.

Jens købte herefter en smedje i nabosognet Sønder Kirkeby 17/6 1893, med indskud fra sin svigerfar gårdejer Niels Christoffersen, gårdejer Hans Jørgensen Kjhling og Spare- og Laanekassen for Falsters Landbostand. Smedjen kostede 4000 kr. og de to gårdejere indskød hver 1000 kr, lånekassen resten.

Sønder Kirkeby matrikelkort 1859–92. Smedjen ses i midten foroven markeret No 29 og „Smedie”. Via Geodatastyrelsen

Smedjen, som lå på matrikel 7d og 29 (nuværende adresse Grønsundsvej 181), var ifølge skødet fuldt udstyret med „2 Blæsebølge, 2 Ambolte, 1 Spærhage, 1 Skæreblok, 1 fransk Boremaskine, 2 Skruestikke med Filebænke, 1 ældre Boremaskine. Af Klupsnit¹: 1

¹ Klup: haandapparat til skrue- og møtrikskæring. ODS.

Stk. 7/8, 3/4, 5/8 Bakker med Tappe, 1 stivt Axelsnit med Tappe og Vingejern, 1 ældre Klip med Tappe, 1 Del gamle Tappe, 1 skæv Klip med Bakker, 5 gl. stive Snit, 9 Vingejern, 21 Skruenøgler, 2 Borsving med bor, 1 Baandkniv med Skaft, 2 store Knibtænger, 1 Øxe, 1 stor Cirkel, 2 Fjederklemmer, 2 smaa Cirkler, 1 Krumpasser, 5 Sæthammere, 7 Cirkler med Underlag, alt Rakværktøj, 10 store Tænger, 1 Del Smaatænger, 4 Forhammere, 6 Bænkhammere, de i Brug værende File, Mejsler og Braadde, 1 Beslagstol med Værktøj, 6 Stemmejern, 1 Klaphammer, 2 Lamper, 1 Vandspand, 1 Slibesten med Tilbehør, 2 Raspebukke, 1 Sav samt alt Dornværktøj”.

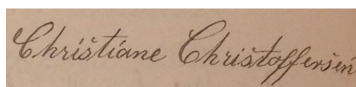
Allerede den 22/9 1893 fik de en datter, hun blev døbt Olga Hansine Hansen den 10/12 1893 i Sønder Kirkeby.

Det knager

Desværre gik det hurtigt ned ad bakke. I en senere ansøgning fra 1901 skrev Christiane: „*Strax efter vort Ægteskabs Indgaaelse viste det sig, at min Mand var i høj Grad forfalden til Drik og af ondskabsfuld, raa og uomgængelig Natur, hvilket gjorde det meget vanskelig for mig at leve sammen med ham, og hans Hang til Spiritus tog efter haanden saa stærkt til, at han i Efteraaret 1895 solgte sin Smedie i Sdr. Kirkeby samt Hus og Bohave og forødte det indkomne til Drik*”. Christiane flyttede derfor med datteren hjem til sine forældre i Sønder Alslev.

Ifølge Jens selv var det dog svigerfaderen der havde opsagt sit indskud, hvorfor smedjen måtte sælges. Den blev solgt 9/12 1895 for 4600 kr, hvilket jo gav Jens et fint overskud på 600 kr efter han havde betalt indskuddene tilbage.

Christianes underskrift

Det er formentlig ikke langt fra sandheden når Christiane siger at Jens „forødte” overskuddet, for han skal have været indlagt med delirium på Nykøbing Falster Sygehus ca. en måned efter salget, altså i vinteren 1896. Patientjournalerne derfra findes, men er ikke i øjeblikket tilgængelige, så jeg har ikke haft mulighed for at undersøge dem. Se iøvrigt næste kapitel for lidt om hvad Jens lavede i løbet af 1896.

Parret søgte dernæst om separation og skilsmisse hos myndighederne 29/9 1897. På den tid skulle der forsøges både verdslig og gejstlig mægling før sådant kunne bevilges.

Den gejstlige mægling foregik hos sognepræst Tram i Sønder Kirkeby-Sønder Alslev pastorat. Ifølge hans attest af 1/10, forholdt han dem „*efter sit Embede*”, „*at de ikke bør gaa ud paa at søge Skilsmisse efter Loven*”.

Den verdslige mægling foretoges ved Stubbekøbing Herreds Politiret. Christiane forklarede at hun stadig boede hos sine forældre, og ikke ejede andet end „*hvad hun gaar og staar i. Det Indbo, hun og hendes Mand i sin Tid har haft, har hun maattet sælge for at opholde Livet*”. Hun ønskede derfor at blive separeret, at beholde datteren, samt at Jens skulle betale et årligt bidrag, „*f. Eks. 80 Kr*”.

Jens forklarede at han på daværende arbejdede som svend hos smed Rasmus Mikkelsen i Gundslevmagle, Torkildstrup sogn, hvor han tjente „ca. 5 Kr. om Ugen, foruden at han har Kost og Logi hos Mikkelsen”. Han ejede heller ikke andet end sine gangklæder. Han ville ligeledes gerne separeres, men han ønskede ikke at udrede noget underholdningsbidrag. I så fald vil han hellere beholde barnet hos sig. Christiane ville dog „under ingen Omstændigheder af med Barnet”.

Da „Ægtefællerne er uenige om Separations-vilkaarene, har Stiftamtet det ikke i sin Magt at bevilge det ansøgte”, og ansøgningen afvistes derfor 27/10 1897.

Ildløs i Nagelsti

Altimens ægteskabet imellem Jens og Christiane knagede, forsøgte Jens at tjene til livet som smedesvend rundt omkring på Lolland og Falster. Han vandrede således ofte fra tjenestested til tjenestested, hvilket muligvis har medført mistanke fra de mere fastboende.

Om morgenen den 22/7 1896 opstod der brand i gårdejer Hans Hansens¹ gård i Nagelsti, Toreby sogn. Klokken 11 ankom borgmester og herredsfoged Sørensen fra Sakskøbing, som forestod undersøgelsen af brandens årsag der fik sagsnr. 85/1896. Hans Hansen forklarede „at han, da han i Morges stod og klædte sig paa ved 5 Tiden havde hans Søner raabet til ham fra Gaarden, at der var Ild i samme og Komp havde da set fra sit Vindu, at Ild og Røg steg op fra det nordøstlige Hjørne af Gaarden hvor Laden og Kostalden var. Komp havde da først set at faa sin Kone, hun var svagelig, ud af Gaarden og dernæst havde han bragt nogle Papirer i Sikkerhed, saa da han igjen kom ud paa Brandstedet stod de 3 Længer i Brand og der var begyndt at gaa Ild i Stuehuset”.

Gården, løseøret og besætningen var assureret for sammenlagt ca. 30.000 kr.

Hansen „antog at Ilden maatte være opstaaet i Laden, da dér henstod Halm, Affald af Foder og andre let antændelige Genstande, samt at Porten til samme stod aaben; han havde ikke Mistanke til nogen af Folkene paa Gaarden, dels fordi de ikke var oppe paa den Tid, da Ilden opkom, og dels fordi ingen af dem røg Tobak, men man havde fortalt ham, at kort før Ilden opkom var der bleve set i Gaden 5 Karle, som formentlig kom fra Priorskov, hvor de havde afstedkommet en Del Uorden og som muligvis kunde være kommet ind i hans Lade og der enten med forsæt eller ved Uforsigtighed have bevirket Ildebranden; han vidste, at de alle 5 vare bleve anholdte i Nykøbing”.

Dernæst forklarede Hansens søn, ligeledes navngivet Hans Hansen, at han havde opdaget ilden da han kom ud af hestestalden ved 5-tiden om morgenen. Han „var strax løbet over til Stuehuset og havde gjort Anskrig, og da han umiddelbart derpaa begav sig over til Kostalden for at redde Kreaturerne var denne saa opfyldt af Røg, at han strax maatte forlade den; han gik derpaa over til Hestestalden for at redde de to derværende Heste; han fik dem ogsaa skaaret løs men det lykkedes ham ikke at faa dem ud af Stalden”.

---

¹Så vidt vides ingen relation til Jens Hansen eller hans søskende.

Hansens søn „*havde ingen Mistanke til nogen af Gaardens Folk og han vidste, at hele den mandlige Betjening, der foruden ham bestod af hans Onkel, 1 Landvæsenselev og 1 Dreng, alle vare i Seng dengang Komp. gik til Ro og først stod op efter at Komp. ved 5 Tiden havde kaldt paa dem; med Undtagelse af hans Fader og Drengen var der ingen af de andre der røg Tobak. Hans Fader røg dog ikke meget og Drengen havde Komp kun set røge naar han en Gang imellem udenfor Gaarden havde faaet en Cigar. Der var ingen Lygte i Laden, derimod havde der været en Del Affald og lidt Halm og der havde staaet en Vogn med noget Kreaturfoder i*”. Dog nævnte han også de 5 karle som faderen havde nævnt og tilføjede at „*saavidt han kunde skønne, havde [de] været en Del berusede*”.

Dernæst forklarede forpagter Rützou af Priorskov „*at der i Gaar Aftes ved Halvtitiden havde indfundet sig 3 Karle paa Priorskov, hvoraf de to havde arbejdet paa Gaarden og var bleven afskedigede om Formiddagen. Karlene havde været en Del berusede og begaaet en Del Uorden i Gaarden; men Komp. som var alene paa Gaarden tilligemed Forvalteren havde anset det for rigtigst ikke at gaa ud til dem men at lade dem rase ud til de blev kede af det; efter ½ Times Forløb fortrak de ogsaa men kom igjen ved 11 Tiden og var der dengang, efter hvad Komp vil have erfaret, kommet 2 Karle til; de havde da ingen Spektakler gjort og Komp. havde ikke hørt mere til dem, men det var fortalt ham, at 2 af Karlene havde tilbragt Natten i Spindestuen og de andre i Karlekammeret og at de vare bleven sete i Morges ved Brønden i Gaarden, hvor de havde drukket eller vasket sig*”. Forvalter Voss på Priorskov tilføjede at gartner Nielsen paa Priorskov og husmand Peter Nielsen i Nagelsti havde set karlene „*her i Nagelsti i Dags Morges ved 5 Tiden*”.

Landvæsenselev Laurits Eriksen på Hans Hansens gård bekræftede Hansens søns forklaring, og tilføjede at „*i Gaar Aftes ved Ottetiden set en Flok berusede Karle gaa op ad Gaden i Nagelsti hvoraf han havde set de fire samme Dags Morgen gaa til Nykjøbing*”. Hansens datter Dorothea forklarede „*at hun i Morges ved 5 Tiden, da hun var ude i Marken for at malke Kreaturerne, havde opdaget at der var Ild i Gaarden og at saavidt hun kunde skønne var det den nordøstlige Længe, der brændte; hun var strax løben hjem og da hun kom ind i Gaarden var der Ild i alle 4 Længer*”.

Gårdejer i Nagelsti H.P. Rasmussen forklarede „*at han havde opdaget Ilden fra sin Mark i Morges ved Femtiden; da han kom paa Brandstedet var Brandmandskabet fra Nagelsti ankommet, de søgte først at faa reddet saa meget som muligt af Bohave og Inventarium, men da de maatte opgive det begyndte de paa Slukningsarbejdet. Det lykkedes dem dog ikke at forhindre, at Ilden udbredte sig saaledes, at alle Gaardens Længer nedbrændte, hvilket dels var begrundet i Mangel paa Vand og dels i at Sprøjten fra Priorskov først kunde komme, da intet var at udrette. Da Komp. kom tilstede, var alle 4 Længer ompændte af Flamme og Taget paa Stuehuset faldet. Slukningsarbejdet var bleven fortsat indtil Kl 11 Fm og de var nu begyndte at rydde Grunden*”.

Hansens svoger Rasmus Hansen havde også været på gården og bekræftede de forgående forklaringer. Han tilføjede at Hans Hansen „*var baade en velhavende og ordentlig Mand*”. Tjenestepige Jørgine Jørgensen (15 år gl.) forklarede at hun „*først havde bemærket Ilden, da hun var paa Vejen til Marken i det Gaardejerens Datter [Dorothea] som ligeledes var gaaet ud for at malke raabte til hende, at Gaarden brændte, Kl var da 5½*”.

Endelig fremstod sognefoged Hans Pommer der forklarede „at han selv havde opdaget Ilden, da han i Morges ved Femtiden var ude paa sin Mark, han havde strax begivet sig til Brandstedet, hvor han havde erfaret, at der allerede fra privat Side var sket Melding til Politimesteren Gaarden var omtrent nedbrændt ved Komp.s Ankomst og Slukningsarbejdet var i fuld Gang; omtrent ved Nitiden var Gaarden saa godt som helt nedbrændt. Komp. kendte brandlidte baade som en velhavende og ordentlig Mand og havde ingen Mistanke hverken til ham ikke nogen andre af Gaardens Folk”.

Undersøgelsen blev herefter sat i bero imens de nævnte karle blev eftersøgt.

Klokken kvart over otte om aftenen fortsattes sagen. Dommeren fremlagde en rapport om at de fem karle fra Priorskov, navnlig Bengt Jönsson (født 1/5 1870 i Brännarebygd, Kyrkhult, Sverige), Julle Ferdinand Olsson (født 4/1 1873 i Öljevult, Sverige), Carl Gustaf Nilsson (født 21/3 1871 i Uvås, Järvsö, Sverige), Gustaf Ernst Carlstedt (født 3/7 1872 i Kullhult, Osby, Sverige) og Rasmus Frederik Thomas Rasmussen (født 11/1 1870 i Vangede), alle var blevet arresteret i Nykøbing samme morgen, og at „vores” Jens Hansen var blevet arresteret om aftenen.

De 4 svenske karle og Rasmussen forklarede at de havde mødtes på værtshuset „Brokælderen” i Nykøbing dagen før branden, og havde derpå ved 10-tiden gået til Priorskov for at hente noget tøj. De var derefter taget ud i skoven for at danse med nogle piger til ved 4-tiden om morgenen. Efter at have sovet lidt på Priorskov, var de gået i gennem Nagelsti for at begive sig tilbage til Nykøbing. De nægtede alle at have haft noget som helst med branden at gøre.

Næste dag blev Jens fremstillet for politiretten, og han forklarede „at han i Forgaars Aftes ved 9½ Tiden havde forladt Nykbg. for at besøge sin Kone i Sdr. Alslev, men han var ikke kommen længer ud til den en god Fjerdingsvej fra Byen liggende Herregaard Kringelborg, da han var svirende og træt. Han havde derpaa lagt sig ind i Skoven ved Gaarden og sovet til næste Dags Morgen Kl. ca 3½. Han var derpaa gaaet tilbage til Nykbg. over Chr. [IX]s Bro og over paa Lollandssiden for at besøge en Søster [Ane Dorthea], han har i Sundby. Efter at han var kommen over Broen lagde han sig imidlertid igen til at sove og vognede først Kl. 6½, hvorpaa han begav sig hen til sin Søster, til hvem han kom ved 7-Tiden. Her erfarede han først den Hans Hansens Gaard i Nagelsti overgaaede Ildebrand, da hans Svoger [Morten Christensen] var taget til Brandstedet. Efter at have opholdt sig en Times tid hos sin Søster, gik han hen til Brandstedet for at tale med Forp. Rützou, hvem han ogsaa traf der. Anh. opholdt sig paa Brandstedet fra Kl. 9 til henad 2-Tiden, hvorpaa han begav sig tilbage til Nykbg. og derfra til Sdr. Vedby, hvor han blev anh. af Betj. fra Nykbg. Efter at være forh., at han for sidstnævnte havde indr., at han baade sidstafvigte Tirsdag og Onsdag havde været paa Lolland ganske tidligt om Morgenen efter hans eget Opgivende mellem 12 og 2 erkl. han, at han sidstafvigte Tirsdag slet ikke havde været paa Lolland, og at han i Gaar i hvert Fald først var kommen derover om Morgenen ved 4-Tiden og fasth., at han strax havde sat sig til at sove og først var vaagnet henad 7-Tiden, hvorpaa han havde begivet sig til sin Søster i Sundby og derfra efter 1-Times Forløb til Brandstedet. Han benægtede paa det bestemteste, at han havde haft nogensomhelst Andel i den paagj. Ildebrand, i det han hævdede, at han i Gaar ikke havde sat sine Ben i Nagelsti By før Kl 9 Form. Sluttelig

erkl. han, at han kun en Gang tidl. havde været straffet med en Mulkt¹, fordi han var kommen til at støde en Rude ind hos en Barber²”.

Dagen efter fremstod gårdskarl Ole Pedersen af Nykøbing, som forklarede „at han da han den 22’ ds. om Morgenens ved 6-Tiden passerede Chr. IXs Bro havde set en Mand af samme Udseende som Anh. Smed Jens Hansen komme fra Engmosen, der ligger syd for Chr. IXs Bro og kun en 10 Min. Gang fra Nagelsti. Personen gik tværs over Landevejen, der fører fra Nykbg. til Nysted og i Retning af Hamborgskoven. Da Personen forekom Cp. mistænkelig, og da Cp. vidste om den samme Dags Morgen stedfundne Ildebrand i Nagelsti gjorde han Anm. for Nykbg. Politi, der eftersøgte ham og anh. ham s.D. Efterm. ved 6-Tiden paa Falster. Cp. erkl. sluttelig at han havde set den samme Person Dagen i Forvejen altsaa den 21’ ds. paa Nykbg-Gade og at han ikke havde bemærket, at Personen hverken den Dag eller den 22’ ds. om Morgenens havde haft nogen Pibe hos sig eller røget”.

Jens’ søster Ane Dorthea Hansdatter fremstod og bekræftede hans forklaring: „Om Morgenens mellem 7 og 8 var [Jens] kommen til hende og havde fortalt hende, at han kom fra Nykbg. for at besøge hende og hendes Mand. Da Cpd. havde fortalt ham, at hendes Mand var ovre ved Hans Hansens Gaard i Nagelsti, som var brændt i Dags Morgen sagde han, at han ogsaa vilde over til Brandstedet, og at han ikke havde hørt noget tidl. om Ildebranden. Efter et ganske kort Ophold og efter at have faaet noget Mad fjernede han sig derpaa og Cpd. havde siden ikke set noget til ham. Paa Foresp. om hun havde lagt Mærke til hans Udseende svarede hun, at han var iført saavidt hun erindrede en mørk Frakke eller Jakke, brune Benklæder og graa Filthat. Han havde ikke været svirende og heller ikke røget, mens han var hos hende men forøvrigt havde hun kun set meget lidt til ham, da hun var beskæftiget med at brygge og kun været en 5 Min. Tid sammen med ham. Hun turde ikke sige bestemt, om han havde haft Pibe hos sig eller ikke. Hun havde ihvert Fald ikke set nogen saadan hos ham”.

Ane Dortheas mand Morten Christensen bekræftede sin kones forklaring. Han forklarede at han „havde været paa Brandstedet i Nagelsti fra 6 Morgen til 12 Middag, og at han ikke den Dag havde set noget til sin Svoger Smed Jens Hansen. Derimod havde hans Kone fortalt ham, at Jens Hansen havde været hos dem s. Dags Morgen Kl. mellem 7 og 8, og at han havde sagt, at han vilde over til Brandstedet for at tale med Cp. Jens Hansen havde været hos dem for ca. 3 Uger siden og fortalt dem, at han havde faaet Høstarbejde paa Priorskov og skulde begynde den 1’ Aug. d. A.”

Jens blev igen fremstillet, og forklarede „at da han var kommen over Chr. IXs Bro om Morgenens den 22’ ds. ved 4-Tiden gik han strax hen til den syd for Broen liggende gamle Stationsbygning og lagde sig til at sove ved 2 Piletræer, der stod lidt forbi Bygningen. Lige i Nærheden af, hvor Cp. sov, var en Mose, der strakte sig ned til Stranden. Han havde ingen Pibe hos sig bemeldte Dags Form. Han røg overhovedet ikke Pibe, men en Gang imellem en Cigar. Derimod skraaede han en Del. Han fasth. vedblivende, at han Onsdagen den 22’ ds. først var kommen til Nagelsti ved 9-Tiden, hvor han vilde tale med Forpagter Rützou. Han havde allerede

¹Mulkt: pengestraf; bøde. ODS.

²Denne bødestraf har jeg ikke endnu fundet.

for nogen Tid siden truffet Aftale med Forp. Rützou om at han Cp. skulde have Høstarbejde hos ham fra d. 1' August men da Cp. senere havde hørt, at Høsten allerede var begyndt vilde han forsøge paa at faa Arbejde tidl. paa Priorskov, og det var derfor han havde søgt Forpagteren op den 22'. Han havde ogsaa truffet ham paa Brandstedet og Aftalen var blevet imellem dem, at Cp. skulde tiltr. Pladsen Dagen efter altsaa Torsdagen den 23'. Cp. havde derpaa kort efter forladt Brandstedet for gennem Nykbg. at begive sig til Sdr. Kirkeby p. F., hvor han havde noget Tøj, han skulde bruge paa Priorskov, men var saa ved Vedby om Efterm. bleven anh. af Nykbg. Politi. Sluttelig forandrede han sin ovenfor afgivne Forkl. derhen, at han ikke var gaaet til Nagelsti for at træffe Forp. Rützou, hvem han ikke kunde vide var der, men for derfra at gaa til Priorskov for at træffe Forpagteren der, hvortil han altsaa imidlertid ikke kom, da han fik talt med Forpagteren paa Brændstedet".

Ole Pedersen tilføjede „at de Piletræer, som Anh. havde sagt han havde ligget ved om Morgenen d. 22' ds. stod ca 100 Al. fra den gamle Stationsbygning syd for Chr. IXs Bro, og at Anh. var passeret disse Piletræer, da Cp. saa ham komme fra Mosen og gaa nordpaa henimod Hamborgskoven. Den omtalte Mose strækker sig lige fra Nagelsti og hen til de ovennævnte Piletræer og Cp. paastod at der over Mosen ikke var mer end en 10 Min. Gang fra Piletræerne til Nagelsti". Dette vedgik Jens, men han benægtede fortsat at have været i Nagelsti før kl. 9.

Dagen efter, den 25/7 1896, blev de svenske karle fremstillet. De blev alle dømt efter „Lov om Tilsynet med Fremmede og Reisende" af 1875 §5 og 6, idet de ikke havde fået deres opholdsbøger påtegnet ved deres bevægelse frem og tilbage imellem Falster og Lolland. De fik bøder i størrelsesordenen 4-6 kr. De blev herefter sat på fri fod sammen med karlen Rasmussen.

Jens blev nu foreholdt en rapport, der angav at han den 20/7 skulle have fået besked fra forpagter Rützou om at kunne tiltræde pladsen på Priorskov allerede 21/7, altså dagen før branden. Det kunne Jens ikke huske. „Han paastod, at han Tirsdagen den 21' ds. om Morgenen fra Nykbg. havde begivet sig til Kirkeby for at hente en Hat, at han havde opholdt sig der hele Formiddagen, at han derpaa var vendt tilbage til Nykbg., at han havde sviret Efterm. hen der, at han om Aftenen ved 9½ Tiden var gaaet til Kringelborg, at han i Skoven der havde sovet til henved 3½, at han derpaa altsaa Onsdag Morgen havde begivet sig gennem Nykbg. over Chr. IXs Bro til Lolland, og at han strax efter Ankomsten dertil havde lagt sig til at sove paa det af ham tidl. angivne Sted, hvor han saa sov indtil Kl. 6".

Endvidere skulle han være blevet set løbende imellem mosen og Hamborgskoven, hvilket han ogsaa benægtede. Han tilføjede at „han den 2' ds. havde været hos Forp. Rützou for at søge Høstarbejde, og at denne havde lovet at underrette Anh. og Værtshusholder Kraghs Søn i Nykbg. om, naar han fik Brug for deres Tjeneste, men han paastod vedbl., at han ikke kunde huske, at han Mandag d. 21 ds. da han var i Nykbg. havde faaet Underretning af Kragh om at han skulde møde sammen med ham paa Priorskov Tirsdag den 21".

Dommeren erklærede herefter at Jens skulle varetægtsfængsles imens der blev lavet yderligere undersøgelser og straffeattester blev indhentet.

Den 29/7 fremstod mælkekusk Lauritz Jensen af Nykøbing, som forklarede „at

han, da han den 22' ds. om Morgenen ved 5-Tiden kom kørende over Chr. IXs Bro havde set en Mand, der spaserede paa Strandbredden paa Lollandssiden mellem Jærnbanebroen og den Bro, Cp. kørte paa, og altsaa kom syd fra. Cp. var kort i for Vejen bleven opmærksom paa den samme Dags Morgen i Nagelsti stedfundne Ildebrand, da Cp. først var bleven opmærksom paa Personen den Gang han befandt sig midt imellem begge Broerne kunde han ikke bestemt sige, hvorfra Personen kom, men han kom da i hvert Tilfælde fra den Kant, paa hvilken Nagelsti ligger og Kort efter Ilden var udbrudt der". Han kunne dog ikke sige hvordan personen så ud, og ville ikke være istand til at genkende ham. Personen havde ikke løbet, men gået ganske roligt.

Derpå fortalte tjenestedrengen hos Andersen paa Færgegården ved Chr. IXs Bro Julius Christensen, der forklarede „at han da han den 22' ds. om Morgenen ved 6½ Tiden stod imellem Færgegaarden og Kørebroen, havde set en Person komme løbende hen mod sig. Personen, der kom syd fra men allerede var passeret Kørebroen, da Cp. fik Øje paa ham, standsede, da han kom hen til Kp., og spurgte denne, hvor mange Kl. var. Efter at have faaet Besked derpaa fortsatte Personen gaaende sin Vej i Retning af Hamborgskoven. Personen havde været iført saavidt Cp. erindrede mørk Dragt og graa Filthat samt været af Middelstørrelse og stærk Bygning, og Cp. troede nok, at han kunde genkende Personen, naar han saa den". Julius blev derpå konfronteret med Jens og bekræftede at han var den person han havde set løbe.

Jens blev igen underkastet forhør, men han benægtede aldeles at have været i Nagelsti før kl. 9 eller at have haft nogen andel i ildebranden. „Efter paany at være forh. Plbt. Lenschous Rapp. af 22' ds. benægtede han vedbl. at have været paa Lolland den 21' ds. og paastod, at Pltb. maatte have misforstaaet hans Udtalelser".

Den 1/8 var der indkommet flere rapporter, og Jens måtte indrømme at han „ikke turde benægte, at han Tirsdagen den 21' fM, da han opholdt sig i Brokælderen i Nykbg. havde sagt, at han samme Dag ville gaa til Priorskov for at faa Høstarbejde men han fasth. sin Benægtelse af at have været paa Lolland bemeldte tirsdag. Han havde forladt Brokælderen om Aftenen ved 8-Tiden og havde saa drevet omkring i Nykbg.-Gaden, indtil han ved 9-tiden forlod Byen i den Hensigt at begive sig til Kirkeby men han naaede som tidl. forkl. ikke videre end til Kringelborg. Paa Foresp., hvorfor han vilde tilbage til Kirkeby, naar han havde været der samme Dags Form. og uagtet han havde sagt i Brokælderen at han vilde til Lolland svarede han, at han kun kunde forklare sig det ved, at han havde været svirende. Han benægtede vedbl. at have løbet da Drengen Julius Christensen saa ham Onsdag Morgen den 22' fM ved Chr. IXs Bro uagtet Domm. gentagne Gange foreholdt ham det aldeles usandsynlige i, at Drengen skulde paastaa, at han Arr. havde løbet, naar han havde gaaet, og uagtet Domm. foreholdt ham, at hans Benægtelse i saa Henseende kun forøgede Mistanken imod ham".

To dage efter blev Jens igen fremstillet, og han benægtede fortsat at have løbet. Han blev derefter adspurgt hvorfor han ikke „var gaaet den nærmeste Vej til Priorskov, som jo var fra det Sted, hvor han opgav at have ligget over Engmosen der strækker sig hen til Nagelsti, men i Stedet for var gaaet i den modsatte Retning ad Sundby til svarede han, at han var sulten og mente at kunne faa noget Mad hos sin Søster. An. forkl. yderl., at han forinden sin

Anholdelse havde været en Mds. Tid uden Arbejde men han havde hverken betlet eller gjort sig skyldig i Løsgænger, idet han, da han forlod Sygehuset¹ for ca. 6 Uger siden havde haft en 30 Kr. som han havde levet af i Tiden til sin Anholdelse, idet han ogsaa havde faaet Mad og Drikke hos sin Familie og de Smedemestre af hans Bekendtskab, som han havde besøgt; naar undtages den første tid efter at han var kommen ud fra Sygehuset, da han var for svag dertil, havde han hele Tiden søgt Arbejde, hvor der var Udsigt til at han kunde faa noget saadant”.

Den 6/8 blev Jens igen fremstillet, hvor han bestemte fastholdt sine hidtidige forklaringer. Forhøret blev derpå udsat en uge, formentlig for at samle flere beviser.

Den 14/8 fremstod igen tjenestedreng Julius Christensen, som fastholdt at Jens havde løbet da han så ham og tilføjede „at han var rede til at bekræfte denne sin Forklaring med Ed”. Jens benægtede fortsat, men tilføjede at „han muligvis kunde have snublet over en Sten og derved ufrivillig være kommen til at give nogle Høj, saa at det kunde have set ud, som om han havde løbet et lille Stykke, men han kunde ikke huske, at have snublet paa Vejen bemeldte Morgen”. Julius fastholdt sin forklaring, „idet han dog nu p. Anl. erkl., at det kun var et lille Stykke, han havde set Ar. løbe”.

To dage efter fortsatte forhøret. Arbejdsmand Carl Theodor Albert Hansen var blevet arresteret af sønder Herreds politi. Denne forklarede at han den 21/7 havde arbejdet i Nykøbing, „hvor han havde haft Beskæftigelse ved en derværende Karoussel, og at han havde forladt denne By Kl 2 næste Dags Morgen”. Han var derpå gået over Chr. IXs bro og havde sovet på ved den gamle stationsbygning på Lollandssiden til kl. 9, hvorefter han var gået tilbage til Nykøbing. Han havde der mødt en dreng „der fortalte ham at en ældre Mand, der løb over mod Hamborgskoven var bleven forfulgt af 2 Betjente, der troede han havde foranlediget Ildebranden i Nagelsti”. Ved middagstid havde han begivet sig mod Nakskov.

Da der ikke var indkommet yderligere oplysninger om Jens, blev han den 18/8 sat på fri fod. Forhøret af Carl Theodor Albert Hansen blev genoptaget, men også han blev sat på fri fod samme dag.

Den 20/8 blev Carls broder Frederik Villiam Edvard Hansen (født 30/8 1874 i Hillested) fremstillet. Han havde ligeledes arbejdet ved karrusellen i Nykøbing natten før ildebranden, og havde slet ikke været på Lolland den nat eller morgen. Han fik derpå lov at gå.

Den 21/8 fremstod gårdejer Hans Hansen af Nagelsti „som, efter at være gjort bekendt med, hvad der af Politiretten var foretaget til Oplysn. om, hvorv. den hans Gaard i Nagelsti den 22 f.M. overgaaede Ildebrand, var paasat, og af hvem dette kunde være iværksat, erklærede, at han maatte fastholde sin i Forhøret den 22 f.M. afgivne Forkl. om, at han ikke havde Mistanke til nogen af sine Folk, og at han kun havde mistænkt de i samme Forhør af ham

---

¹Måske indlæggelsen for delirium? Det er godt nok et halvt års tid efter Christianes angivelse af tidspunktet.

omtalte svenske Karle og Smeden Jens Hansen samt at han for Tiden ikke kunde opgive nogen Person, som han turde sigte for eller havde mistænkte for at have sat Ild paa hans Gaard”.

Sagen blev derfor sluttet. Der opstod i månederne efter rygter om at Hans Hansen selv ved uforsigtighed skulle have forsaget ilden, men trods yderligere forhør blev dette ikke afklaret. Hans Hansen anklagede i 1897 møller Hans Gustavsen af Nagelsti for at have udsprede rygter. Mølleren fik herfor en bøde på 200 kr.

Det er ikke lykkedes mig at finde størstedelen af sagens dokumenter (politirapporter, mv.), så ovenstående er næsten udelukkende baseret på forhørene. Dokumenterne blev tilsyneladende sendt fra Musse herredsfoged til Maribo amtsmand den 4/9 1896 hvor de fik journalnummer 8/43-1896. Ifølge amtets kopibog videresendtes de til Justitsministeriet dagen efter, men jeg har ikke kunnet finde nogen tilsvarende modtagelse i Justitsministeriets journaler. Der er tilsyneladende heller ikke tilbagekommet noget svar fra ministeriet til amtet.

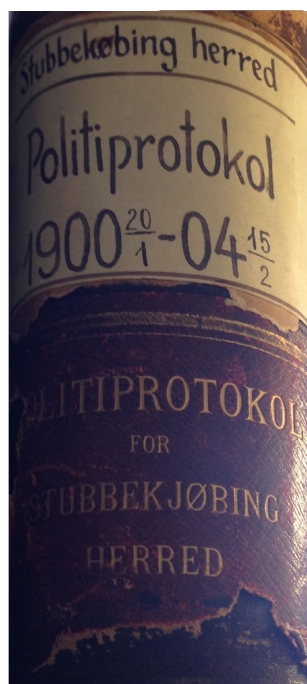
Anklaget for Tyveri

Omkring sommeren 1899 begyndte Jens at arbejde hos smed Johan Rasmussen, også i Torkildstrup sogn. Her gjorde han sig snart upopulær, han blev nemlig arresteret om aftenen, tirsdag 6/3 1900, på en beværtning i Stubbekøbing.

Der var indkommet en rapport til Stubbekøbing herreds politiret, om at han skulle have gjort sig skyldig i tyveri fra en kollega, smedesvend Niels Christian Poulsen, der også arbejdede hos Rasmussen. Selve rapporten er tilsyneladende desværre gået tabt, men forhørene i politiprotokollen belyser alligevel sagen noget:

Den sidste uge havde Jens „ikke bestilt noget paa Værkstedet, men han har været ude omkring hos Bekendte i Egnen og i Stubbekjøbing. Søndag tilbragte han dels Hjemme dels i Torkildstrup By. Mandag Formiddag Kl. 9 stod han op, men han følte sig syg og bestilte ikke noget. Det var ved et Tilfælde, og fordi han ikke havde set, de andre gaa ind til Middag, at han kom bagefter og kom til at spise for sig selv. Efter Middag gik han op paa Kammeret for at klæde sig om og gik saa ud for at spasere en lille Tur, det vil sige han gik fra Torkildstrup til Bregninge¹, hvor han kendte Smeden. Det var hans Agt, at gaa hjem igen om Aftenen, men da han paa Vejen kom igennem Bønnet², følte han sig træt og gik derfor ind hos Parcellist John Pedersen, hvem han ogsaa kendte, og fik Nattelogi der. Næste Dag forlod han Bønnet og gik hjemefter, idet han dog saa ind til forskellige Folk undervejs. Han kom dog ikke længere end til Stubbekjøbing, hvor han blev anholdt”.

Anklagen gik på at han skulle have stjålet i alt knap 10 kr. (en ugeløn for en smedesvend) fra Poulsen over flere omgange. Poulsen

Stubbekøbing herreds
Politiprotokol

¹Horbelev sogn

²Bønnet, Horbelev sogn

og de andre svende mente at han havde haft lejlighed til at gøre tyverierne når han havde været alene på deres kammer, der var på loftet over smedjen. Jens nægtede „*paa det Bestemtteste at have gjort sig skyldig i de Tyverier, hvorom Sagen drejer sig. Han bemærker, at der meget hyppigt og næsten hver Aften kommer en Mængde Fremmede paa Smedenes Kammer i Johan Rasmussens Ejendom og spiller Kort. Det kan jo ligesaa godt være en af disse Fremmede, der har begaaet Tyverierne. Skabene i Kammeret blive sjældent aflaaaset, ligesom Døren til selve Kammeret altid er uafaaaset*”.

Det var ganske vist rigtigt, at der blev spillet kort på kammeret, men de øvrige svende kunne ikke forestille sig at det er nogen af deres gæster der skulle have stjålet pengene. Ej heller kan det være fremmede, men de kan „*ikke benægte, om det end er meget usandsynligt, at en eller anden Fremmed kan være gaaet gennem Køkkenet, op paa Loftet og ind paa Kammeret og tilbage igen, og de kunne heller ikke benægte, at en eller anden Fremmed i Middagstiden eller paa en anden Tid, hvor der ikke arbejdes i Smedien, kan være gaaet gennem denne og op paa Loftet. De anse dog heller ikke dette for rimeligt*”.

Jens Hansen blev igen fremstillet for retten og bedt om at forklare sit pengeforbrug i den seneste tid: „*Han har siden Fastelaven Mandag sviret en del og vel i det Hele brugt en 13-14 Kr. Disse Penge er han imidlertid kommen lovlig til, idet han Fastelaven Mandag fik udbetalt 10 Kr. og den Gang var i Besiddelse af 3 à 4 Kr. fra tidligere Tid. Han har, medens han har haft Arbejde hos Johan Rasmussen, nogle Gange tidligere forsømt Arbejdet nogle Dage i Rad, men er stedse kommen tilbage til det, og dette var ogsaa hans Agt denne Gang, noget hvori han kun blev forhindret ved sin Anholdelse*”.

Til sidst fremstod politibetjent Korsholm der forklarede „*at han igaar har søgt Oplysning om Anholdtes Pengeforhold og ang. hvortil og hvormange Penge han har brugt i forrige Uge. Der var imidlertid ikke fremkommet nogen Bestyrkelse af, at Anholdte havde brugt flere Penge end dem, som han kunde være i lovlig Besiddelse af*”. Jens Hansen blev derfor løsladt pga. manglende beviser 10/3 1900.

Af Nykøbing Falsters arrestjournal fremgår det iøvrigt at Jens kl. 15:30 ^{27/2} 1901 blev indsat i arresten for druk. Signalementet beskriver ham som havende „*Mørkebl. tyndt krøllet Haar, mørkebl. Overskg. brune Øjne. er 65½¹ Tom. høj. Over midd. Bygng*”. Han blev løsladt næste dag kl. 10 om formiddagen.

---

¹65½” = 171 cm.

Ophævelse af Ægteskabet

Christiane Christoffersen havde nu i omtrent 6 år boet med deres datter Olga Hansine hos sine forældre, og havde ikke nogen idé om hvor Jens Hansen skulle befinde sig. Hun søgte derfor 20/11 1901 om fuldstændig ophævelse af ægteskabet. Der var flere attester vedlagt for at bestyrke ansøgningen.

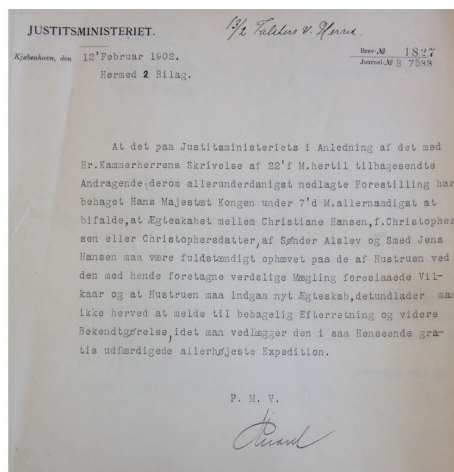
Tidligere sognerådsformand P. Hansen skrev at han i den egenskab havde „*Leilighed til at kjende Forholdene paa nært Hold*” og at Jens Hansens „*Levevis efter den Tid [han solgte Smedien] har været af den Karakter at jeg anser det for umulig for hans Kone at leve sammen med ham*”.

Sognepræst Tram, som igen forestod den gejstlige mægling, syntes ikke at han kendte godt nok til hendes „*sædelige Forhold*”, hvorfor en „*Erklæring fra en paalidelig Mand, som kjender hendes Forhold, er paa sin Plads*”. Derfor fulgte en attest fra lærer J. Overby, som skrev at Christiane har „*ført en i enhver Henseende sædelig Vandel*”.

Endelig attesterede sognerådsformand Hastrup at Christiane var „*ganske uformuende og ikke ejer andet end sine Gangklæder*”.

Alle attesterne blev forsynet med amtsmanden erklæring om deres ophavsmænds troværdighed og videresendtes fra amtsmanden til Justitsministeriet, som svarede tilbage at det skulle forsøges at opspore Jens.

Til det formål blev hans slægtinge adspurgt, „*nemlig hans Brødre Retsvidne [Christen] Hansen og Huseier [Rasmus] Hansen*” som erklærede „*at de ikke ved, hvor han for Tiden opholder sig med Tilføiende, at han i de senere Aar intet stadigt Opholdssted eller Arbejde har haft, men er flakket om fra Sted til Sted; de talte sidste Gang med ham saavidt de erin-*

Justitsministeriets bevilling til ophævelse af ægteskabet

drer i April Maaned f.A., da han paa Gjennemreise passerede Nykjøbing". Desuden afgav „*Baneformand [Peder] Hansen og Hjulmand [Morten] Christensens Hustrue [Ane Dorthea]*” lignende forklaringer.

Den 12/2 1902 bevilgede Justitsministeriet ansøgningen. Ægteskabet ophævedes fuldstændigt på Christianes vilkår, hun beholdt datteren, der skulle intet underholdningsbidrag være, og begge parter kunne indgå nyt ægteskab.

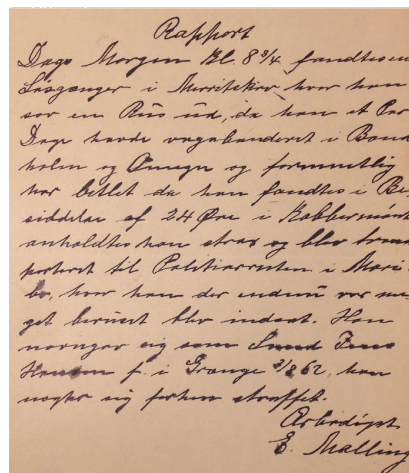
Som Løsgjænger

Om morgenen den 28/5 1902 blev Jens arresteret mens han lå i Merritskov og „sov en Rus ud”. Ifølge rapporten havde han i et par dage „vagabonderet i Bandholm og Omegn” og havde formentlig betlet „da han fandtes i Besiddelse af 24 Øre i Kobbermønt”.

I Maribo birks politiret blev han fremstillet „fri for Baand og Tvang og afgav: han var kommen til Maribo fra Nykøbing og havde søgt Arbejde ved sin Profession i alle Landsbyerne paa Vejen, han har aldrig arbejdet i Købstæderne men kun paa Landet, og derfor har han ingen Papirer haft. Fra Maribo var han i Hillested at besøge en derboende Smed, som han kendte, og i Gaar for otte Dage siden ved Middagstid var han kommen til Bandholm, hvor han vistnok fik 25 Øre af hver af Byens Smede men uden at bede derom, og havde han ikke været inde at betle for nogen. Han var i Bandholm blevet meget svirende og ved intet om, hvad der er passeret ham der, eller kan huske andet, end at han blev anholdt af Politibetjenten og transporteret til Arresten. Han fastholder ingensinde at have været tiltalt eller straffet ligesom han ikke har gjort sig skyldig hverken i Løsgænger eller Betleri”.

Da der ikke kunne skaffes beviser og Jens samtidig kunne „faa Penge til sit midlertidige Ophold hos en Broder i Nærheden af Saksøbing, saa han ikke vil være Subsistentløs” blev han løsladt. Det er formentlig broderen Peder Hansen der da boede i Rørbæk, Saksøbing landsogn der er tale om.

Jens kom herefter i arbejde hos smed Tønnes Jørgensen netop i Rørbæk.

Rapport
I Dag Morgen kl. 8¹/₄ fandtes en
Løsgænger i Merritskov hvor han
sov en Rus ud, da han at Car
Jens havde vagabonderet i Band-
holm og Omegn og formentlig
var betlet da han fandtes i Be-
siddelse af 24 Øre i Kobbermønt
anholdtes han strax og blev
førelst til Politiværelsen i Mari-
bo, hvor han der endnu var me-
get beruset blev indsat. Han
nævner sig som Svend Peder
Hansen f. i Grange 2/2 62, han
nævner sig fuldst. straffet.
P. Thøgersen
S. Skelling

Arrestationsrapport

Den store Druktur

Den 17/7 1902 var Jens taget til Øster Kippinge i Kippinge sogn på Falster for at besøge den nye smed og nogle andre gamle bekendte, bl.a. smed Niels Jensen i Alstrup, Brarup sogn. Dagen efter blev han om formiddagen fundet liggende ved hegnet i en kornmark paa gårdejer Rasmus Rasmussen Keis' ejendom i Nørre Kirkeby.

Ifølge politifuldmægtig Toxværd's rapport havde Keis anmeldt samme morgen at der havde været indbrud hos ham om natten, hvor der var blevet stjålet en del føde- og drikkevarer; en del af disse blev fundet omkring Jens. Da Jens blev vækket udbød han „*Hvor er de andre henne?*” og forklarede på forespørgsel at der skulle være to personer til.

Jens blev videre adspurgt, men „*Personen var meget beruset da Kpt.¹ fandt ham og var aldeles ude af Stand til at afgive nogen fyldestgjørende Forklaring*”. Han blev derfor arresteret. Keis anmeldte at følgende var blevet taget fra hans spisekammer: „*1 Skinke paa c 8 $\mathbb{W}$, 1 Stk Kød paa c 2 $\mathbb{W}$, nogle mindre Stykke Kød paa c 1 $\mathbb{W}$, noget over et halvt Sigtebrød, en Del mindre Brød og nogle Kager, et Stykke Ost paa c 1 $\mathbb{W}$, en Del Smør, 1 Flaske Soya, 2 Flasker Rom, 1 Flaske Kognak, 2 Flasker Brændevin, 1 Flaske Rødvin, 1 Flaske Øl.*” En del af dette var blevet fundet omkring Jens.

Senere samme dag blev Jens fremstillet på Falster vester Herreds embedskontor. Han forklarede da, at han i løbet af gårsdagen havde „*nydt en Del Drikkevarer, og om Aftenen Kl. ca. 11½ traf han paa Landeveien i Ø. Kippinge et Par ham ubekjendte Mandspersoner, med hvem han kom i Følgeskab, og som trakterede ham yderligere med Drikkevarer.*” Han mente dog ikke at det kunne være „*faldet ham ind paa en tyvagtig Maade at sætte sig i Besiddelse af disse Gjenstande, idet han er saa godt kjendt der paa Egnen, at han mange Steder kunde paaase at faa baade Mad og Drikke, naar han bad om det.*”

---

¹ *Comparent*: person, der afhøres som vidne. ODS.

3) Natten til den 18 ds. er der ved Indbrud i Nr. Kirkeby, formentlig af 2 Vagabonder, stjaalet en Del Føde- og Drikkevarer, uden at der kan meddeles noget Signalement af Tyvene. Saafremt Personer maatte antræffes, som kunne mistænkes for at være Gerningsmændene, bedes disse afbort, eventuelt anholdte og Underretning meddelt Falsters vestre Herred.

Efterlysning i Politiets Efterretninger 22/7 1902

Jens blev derefter sat tilbage i arresten imens straffeattester blev indhentet og de to personer som Jens havde nævnt blev efterlyst i politiets interne efterretningsblad. Forhøret fortsatte den den 24/7, og dommeren bemærkede da at der intet var kommet til oplysning om

de to personer.

Sognefoged H.P. Keis mødte og forklarede at han, den morgen han opdagede indbruddet, havde set en hat i sin bygmark. Han havde derfor antaget, „at Tyven eller Tyvene maatte opholde sig derinde. *Comparenten*¹ gik saa i Følge med R. Keis og et Par Karle op til bygmarken hvor de fandt Arrestanten, der laa og sov, og var der rundt omkring ham anbragt forskellige Spise- og Drikkevarer paa en Maade, der nærmest tydede paa, at man vilde gjøre Løjer med ham – saaledes var f.Ex. Arrestantens Hat sat paa en Skinke og en del Flasker stillet rundt om et Piletræ.”

Dernæst mødte gårdejer Rasmus Keis af Nørre Kirkeby og forklarede at tyveriet var foregået ved at vinduet til spisekammeret var blevet åbnet ved „at rykke det Baand over, hvormed Vinduet var bundet”. Han sagde ligeledes at „han er tilbøjelig til at tro, at det ikke er [Jens] der har været Gjerningsmanden til Tyveriet, men maaske høist har været med til at nyde af de stjaalne Køster”.

Igen blev Jens fremstillet og forklarede igen at han ikke kunne huske eller meddele noget til sagens opklaring. Han tilføjede dog at han kunne få arbejde hos smed Olsen i Hjelm, og at han „naar Høsten kommer, skal arbejde hos Gaardeier Hans Larsen, Rersø ved Saxkjøbing”. Politiretten blev derefter hævet og Jens løsladt „med Tilhold om, saafremt han ikke maatte faa Arbeide hos Smed Olsen i Hjelm, da at give Politiet Meddelelse om, hvor han tager Ophold”.

Friheden varede dog ikke længe. Allerede få dage efter løsladelsen, nemlig 29/7 1902, ankom skomager Hans Jochumsen af Vejringe til arresten i Stubbekøbing for at aflevere Jens „der tidlig i Morges var bleven funden i [Jochumsens] Spisekammer i en stærk beruset Tilstand”.

Jens skal ifølge politirapporten have „skaffet sig Adgang til Spisekammeret ved at lukke Vinduet op og derefter krøbet ind af samme. [Jens] havde drukket en Flaske Brændevin der henstod i Spisekammeret og er rimeligvis efter Nydelsen af dette Kvantum Spiritus bleven saa beruset, at han er falden omkuld og lagt sig til at sove paa Stedet.”

Jens blev derefter fremstillet i politiretten og forklarede at han havde forladt sit arbejde hos Tønnes Jørgensen i Rørbæk for ca. 3 uger siden. Herefter besøgte han sin søster Ane Dorthea i Sundby. Efter 2-3 dage i Nykøbing var Jens i 2 dage

¹ *Comparent*: person, der afhøres som vidne. ODS.

i Sdr. Kirkeby og ankom den 28/7 hos parcellist John Pedersen i Bønnet¹, som havde fødselsdag. „Her blev han meget beruset, husker at det var Dagslys inden Selskabet skiltes, at han passerede Moseby, men mere vil han ikke kunne erindre”. Selvom forhøret var begyndt kl. 16:30, bemærkede dommeren kort efter „at Anholdte endnu er saa beruset, at det fandtes unyttigt at fortsætte Forhøret idag”. Jens blev derfor sat i arresten.

Den 31/7 fortsattes forhøret. Jens forklarede „at han dunkelt erinder, hvad der passerede ham paa hans Vei fra Bønnet. Han forklarer, at han passerede Moseby; det var da lyst. Han var inde hos Smeden i Aastrup og Husmand Rasmus Simonsen ved Siden af, og begge Steder fik han Brændevin. Dog vil han ikke have bedt derom men faaet det frivilligt.”

Han forklarede videre, at han var kommet ind i Jochumsens spisekammer „igennem et Vindu, som han formoder har staaet aabent”. „Efter at være kommen ind i Spisekammeret fik han Øje paa en Flaske Brændevin, som stod i Nærheden af Vinduet paa en Hylde. Han tog Flasken, satte den for Munden og drak af den, men maa være falden i Søvn lige derefter”. Desuden sagde Jens at han for nylig havde været arresteret „nede i Nykjøbing, og angiver Grunden hertil at være den, at han blev funden sovende i en Grøft med 4 Flasker Spiritus i Nærheden af sig. Han siger, at han havde været i Følgeskab med 2 ham ubekendte Mandspersoner, som havde forladt ham, medens han sov. Yderligere med Hensyn til Grunden til hans Arrestation er han ikke at formaa at give”.

Det kunne dommeren i Stubbekøbing godt tænke sig at vide mere om, men Jens' erindring var ikke meget bevendt. Der blev derfor samme dag skrevet til Falsters vestre Herred for at udbede deres forhørsudskrift.

Endelig blev Jens foreholdt „at han Natten mellem den 27 og 28 ds. er funden sovende i Pige-kammeret hos Gaardejer Rasmus Puust i Aastrup og derefter er jaget bort fra Gaarden. Hertil bemærker han, at han tør ikke benægte det, kan ogsaa erindre at have talt med Rasmus Puust nævnte Dag, men han vil have været saa drukken, at han intet bestemt erindrer”. Forhøret udsattes i to dage.

Den 2/8 mødte skomager Hans Jochumsen af Vejringe, 72 år gammel, der forklarede „at han aldrig har indbudt Arrestanten til sit Hus ikke heller har haft i Sinde at gøre det, da Arrestanten er en uforbederlig Vagabond og Drukkenbolt, der ikke med Urette bærer sit Tilnavn »Nysteds Skræk»²”. Han fortalte videre at det var hans svigersøn skomager Carl Pedersen der opdagede at der var begået tyveri i spisekammeret.

Der var på spisekammeret blevet tømt en flaske brændevin og en flaske rom, desuden savnede Jochumsen en lille hvid flaske med et sort mærke i bunden og tilføjede at „Arrestanten havde tillige ødelagt et Stykke Flæsk, idet han havde gnavet langs Randen paa det”. Den lille hvide flaske havde Jens i sin lomme da han blev arresteret, så den fik Jochumsen efter forhøret udleveret.

Til sidst forklarede Jochumsen at om morgenen den pågældende dag „laa Ar-

¹Horbelev sogn

²Dette er den tidligste kilde hvor jeg har set tilnavnet nævnt, men han må vel have båret det i en tid.

restanten sovende derinde [i Spisekammeret] i en saadan Stilling, at det kun med Besvær lykkedes ham at komme derind. Han slæbte Arrestanten ud i Køkkenet og kaldte saa Hjælp til". Da datteren (svigersøn Pedersens hustru) så Jens, skyndte hun sig at kalde flere folk til „af Angst for at han skulde vaagne og blive brutal, som han plejer". Parcellist Hans J. Petersen, arbejdsmand Christian Lorentzen, tømrer Carl Rasmussen, samt Jochumsen og Carl Pedersen bandt derpå Jens, „læssede ham på en Vogn og kørte ham til Stubbekjøbing" hvor han var blevet overleveret til arresten.

Petersen, Lorentzen og Rasmussen var også mødt i politiretten og bekræftede forklaringen. Rasmussen tilføjede at han har „kendt Arrestanten som en brutal Karl, naar han er fuld, hvad han som Regel er".

Igen blev Jens fremstillet, og han tilstod at de andres forklaringer var rigtige „forsaa vidt han husker dem". Han kunne nu huske at han havde krøbet ind i spisekammeret via en trillebør han havde kørt hen til vinduet. I spisekammeret „bemægtigede han sig en Flaske indeholdende Rom. Med denne i Haanden krøb han ud samme Vej og satte sig paa en Bænk ved Indgangen til Huset og fortærede Rommen. Flasken mener han, at han har sat eller kastet fra sig i Kornet. Han krøb derefter samme Vej tilbage ind i Spisekammeret, hvor han stak den i Rettens Besiddelse hvide Flaske til sig efter at have tømt den Slat Brændevin, der stod i Karaflen. Han maa under Nydelsen af denne være bleven overvældet, thi herfra mindes han intet".

Forhørene fortsatte den 4/8 hvor dommeren bemærkede at politiretten nu havde modtaget forhøret fra Falsters vestre Herred.

„Efter indtrængende Formaning til at tale Sandhed afgiver han først den samme Forklaring som i Forhørene i Falsters vestre Herred" men da omstændighederne ved de to spisekammerindbrud var ganske ens, måtte Jens ændre forklaring. Han havde ganske vist mødt de to mandspersoner på landevejen, men han „kan ikke beskrive dem nærmere end, at den ene havde Træsko paa og den anden bar Fuldskæg". Da de tre var enige om at de var tørstige og de alle tre havde brændevin i lommen, så „drak de i Forening det hele Forraad op".

Jens var efterhånden blevet temmelig beruset og faldt i søvn i en grøft. Da han vågnede var de to følgesvende borte, og han „føjte sig meget tørstig og begav sig paa Vej ad Eskildstrup til. Da han passerede Keis's Gaard, besluttede han sig til at gaa derind for at faa noget at drikke". Han gik fra porten langs huset til han fandt et vindue på klem som viste sig at være til spisekammeret. Han tog som det første et „ordentligt Drag" af en flaske brændevin.

Derefter tog Jens flasker og madvarer ud i marken. „Han husker, at han stillede Flaskerne under et Piletræ. Derimod mindes han ikke, at han anbragte sin Hat paa Skinken. Arrestanten mener ikke at have spist noget. Derimod lagde han sig nu ned og gav sig i Lag med Drikkevarerne og vedblev at drikke, indtil han faldt i Søvn. Foreholdt at han efter det oplyste må have drukket ½ Fl. Rum, 2½ Pægl Cognak, 4 Pægle Brændevin og ½ Fl. Rødvin, svarer han, at det jo er meget, men han tvivler dog ikke om, at han har gjort det, navnlig da han havde været svirende i saa mange Dage, thi saa kan han drikke omtrent saa meget, det skal være. Han gør

Peter Ilsted: *Landskab fra Falster* (1930)

dog opmærksom paa, at det jo ikke er sikkert, at Flaskerne have været fyldte, ligesom han jo ogsaa kan have spildt af Indholdet”.

Forhøret fortsatte den 6/8. Der var nu indkommet en rapport fra sognefoged Løllike i Moseby¹ og de berørte var fremmødte. Løllike skrev at en mandsperson havde været inde i adskillige spisekamre i sognet i de forløbne dage, og at det formentlig var den samme mand der var blevet fundet sovende i Jochumsens spisekammer.

I sin rapport skrev Løllike: *„Natten mellem den 27. og 28 Juli er hos Kunstner Ildsted² i Aastrup gjort Indbrud gennem et Tremmevindue til hans Spisekammer, der er stjaalet 1 Flaske Visky 1 Flaske Cognak og en Flaske med søde Snapse hvorpaa han atter har forladt Huset”.* Ilsted bekræftede dette, og anslog *„Værdien af Whiskeyen til 2 Kr. 50 Øre, Karaflen med Perikonbrændevin til 1 Kr. 50 Øre, Flasken med Cognak til 50 Øre, hvilke Beløb han fordrer sig erstattet, idet han begærer vedkommende, som han gaar ud fra er Arrestanten, tiltalt og straffet for sit Forhold”.*

Jens erindrede godt nok tremmevinduet, *„og vil ikke benægte at have taget de ommeldte Drikkevarer, men vil paa dette Tidspunkt have været saa drukken, at han ikke erindrer*

¹Aastrup sogn.

²Genremaler Peter Vilhelm Ilsted (1861–1933), født i Sakskøbing. Flyttede senere til København, men havde sommerhus på Falster. Svoger til Vilhelm Hammershøi. *Wikipedia*.

Enkelthederne”. Ilsted „savner desuden et Stykke Rullepølse som blev borte samme Nat, men derfor begærer han ingen Erstatning”. Herefter aftrådte Ilsted.

Dernæst fremstod sognefoged Lollike som i sin rapport havde skrevet: „Natten mellem den 26. og 27 Juli omtrent Kl 1 hørte min Kone, jeg var nemlig fraværende, at Hunden var urolig og at der blev rumsteret ude i Bryggerset hun gik da derud og traf en Mandsperson staaende derude det opdagedes senere at han havde været ned i Kjælderen, men vi har ikke kunnet opdage at der savnes noget, Konen blev jo meget forskrækket og kan ikke forklare noget af det han fortalte[,] han forlod derpaa Huset og gik sin Vej”. Han tilføjede at „det den paagældende Nat var Tordenvej; dette i Forening med, at hans lille Barn var sygt, var Aarsagen til, at hans Hustru var oppe og derfor strax hørte Støjen”.

Dette vedgik Jens, og han „mindes, at have sagt til Sognefogdens Hustru, da hun tiltalte ham, at han var kommen derind for at allarmere i Anledning af Tordenvejret”.

Den 11/8 fortsatte forhøret. Der var nu kommet to rapporter fra sognefoged O.P. Olsen i Særslev¹ om at Jens havde været hos flere i sognet for at bede om noget at drikke. Nogle steder havde han fået snaps eller øl. Endvidere oplyste Olsens rapporter, at pastor Munkebo i Horbelev havde „oplyst at der er forøvet Tyveri hos ham, i hans Spisekammer er der taget en Flaske halv fyldt med Brændeviin, den tomte Flaske er funden i Haven, i Kjælderen er der tomt tre Svenborg-Pilsner desuden er borttaget 6-7 Stk saadanne”. Munkebo mente at tyveriet var sket mellem den 26/7 og den 27/7.

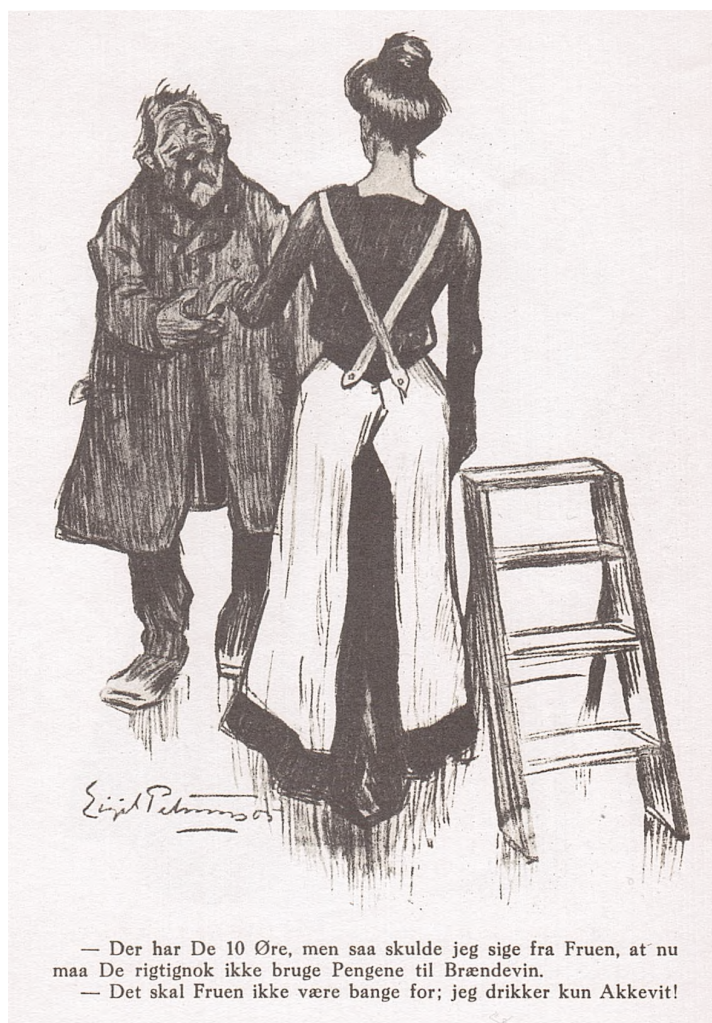
Munkebo var mødt, og forklarede at han „gaar ud fra, at det var Søndag den 27de, da han mener at Arrestanten om Formiddagen havde været i Sdr. Kirkeby, saaledes at han fra Sdr. Kirkeby er gaaet til Horbelev Præstegaard og derfra til Ilsteds. Komparenten horte ogsaa Søndag Aften, da han kom ind fra Haven noget som kunde ligne Lyden af en Dør, der lukkedes, efter at alle var gaaet i Seng”. Munkebo anslog værdien af det stjalne til 1 Kr. 68 øre, „men frafalder Erstatning hvorimod han fordrer Arrestanten straffet for sit Forhold”. Desuden fortalte Munkebo at Ilsted nu havde fundet de savnede (tomme) flasker nær sin bolig, og derfor frafaldt erstatningskravet.

Også indbruddet hos Munkebo tilstod Jens. Til sidst fortalte Munkebo at han søndag 27/7 havde været i Sønder Kirkeby præstegård. „I Præstegaarden omtaltes det meget, at der fra Spisekammeret var tomt 1½ Flaske Jernlikør², og at Vedkommende ikke kunde have faaet fat i dem paa anden Maade end ved at krybe igennem Spisekammervinduet”. Dette tilstod Jens ligeså.

Så mødte gårdejer Piil af Moseby der bekræftede Lollikes rapport: „27 juli fandtes formentlig samme Person ovre hos min Nabo Gaaadejer P Piil, da hans Kone gik ud gennem Kjøkkenet for at kalde paa Folkene, opdagede hun at en Mandsperson staa inde i Spisekammeret, men saasart han mærkede at han var opdaget løb han sin Vej. I Spisekammeret

¹Horbelev sogn

²Jernlikør: Jernlikør, Athenstädt's, opr. et Arkanum, er et mildt Jernpræparat, der nu tilberedes paa de fleste Apoteker ved Opløsning af 140 Dele Jernsukker i en Blanding af 1860 Dele Vand, 320 Dele Vinaand, 400 Dele Sukkersaft, 2 Dele Kaneldraaber, 10 Dele Pomeransdraaber og 1 Del Eddikeæter. *Salmonsens Konversationsleksikon*.

Tegning af Eigil Petersen (1875–1917)

savnedes nogle Drikkevarer, som Rom og Cognak”. Igen tilstod Jens; Piil forlangte ingen erstatning.

Husmand Rasmus Simonsen af Aastrup bekræftede også Lollikes rapport. Jens havde været inde hos ham ^{27/7} om eftermiddagen og „*bad om noget at drikke, hvorved Komparenten, der kender Arrestanten af Anseelse, forstod Drikkevarer, hvorfor han gav ham et Par Snapse. Arrestanten gik strax sin Vej*”.

Gårdejer Rasmus Puust af Aastrup, der også var nævnt i Lollikes rapport, bekræftede denne: Han havde ^{28/7} fundet Jens sovende i sit pigekammer „*hvor Sengen var urørt, da Pigen var borte. I Sengen havde [Jens] efterladt en Kniv, som Komparenten afleverer*”. Desuden havde Jens drukket ca. 1 pægl brændevin, men Puust havde ladet Jens gå den morgen. Jens tilstod, og genkendte kniven som sin egen. Puust

forlangte ingen erstatning, men ønskede Jens straffet.

Endelig havde husmand H. P. Nielsen hørt nogen tage i døren omtrent kl. 5 om morgenen samme dag. Da han troede „at der var nogen, der havde Bud til hans Kone, der er Jordemoder, aabnede han Vinduet. Udenfor stod Arrestanten, der bad ham om en Taar, da han var saa tørstig. Kompanten gav ham derefter noget at drikke, hvorefter Arrestanten gik sin Vej”. Igen havde Jens intet at invende til forklaringen.

Den 20/8 genoptoges forhøret. Der var nu indkommet rapport fra politibetjent P. Henriksen som havde undersøgt indbruddet i Sønder Kirkeby præstegård. Pastor Trams hustru havde forklaret Henriksen at hun 25/7 kl. ca. 4 om morgenen vågnede „ved at Hunden, der laa i Køkkenet gøede. Kpd:¹ stod op et Øjeblik efter for at skære Mad til sin Mand, der samme Morgen skulde rejse til Langeland. Da Kpd: kom ud i Spisekammeret, savnede hun to kogte Æg, som Aftenen før var lagt ind paa en Tallerken og bestemt til Paalæg. Kpd: troede at Pigen havde taget Æggene og kørte hun lidt efter med sin Mand til Nykjøbing. Da Kpd: kom tilbage, undersøgte hun i Forening med Pigen Spisekammeret, og saa da at der var drukket ca 1½ Fl. Jernlikør, som henstod paa en Hylde; ligeledes var der taget lidt Smør et Par Stk. Børd samt de to Æg”. Også dette vedgik Jens.

Den 21/8 og 23/8 blev Jens videre forhørt om han skulle have begået andre forseelser, hvilket han benægtede. Der blev også spurgt ind til tyverianklagen fra marts 1900, som han stadig nægtede.

Herefter blev der beskikket til aktor² overretssagfører Holst i Nykøbing og til defensor³ overretssagfører Ravnsgaard i Stubbekøbing.

Retten blev sat den 6/9 i Stubbekøbing.

Aktor Holst gav et fyrigt indlæg: Arrestanten var „en Dranker, hvis Tilbøjelighed til stærke Drikke er mere end betydelig, og at han ikke altid er lige behagelig at komme nær, synes hans tilnavn »Nysteds Skræk« at tyde paa”. Herefter resumerede han over flere sider Jens' færden fra sagens begyndelse og kaldte det „en systematisk Afhærgning af en Egns forskellige Spisekamre ved at gøre Indbrud og tilvende sig Drikkevarer kun for at tilfredsstille sin Drankerlyst”. Som skærpene omstændigheder angav han at Jens havde afgivet urigtig forklaring ved de første forhør, samt at han formentlig var ædru og fuldt tilregnelig mens han begik indbrudene og først blev beruset bagefter.

Defensor Ravnsgaard vedgik sagens faktiske omstændigheder, men havde dog indvendinger: „Hvorfra Arrestanten har faaet sit Tilnavn »Nysteds Skræk« kan ikke ses af Forhørene, og der foreligger ikke en Gang Oplysninger om, at Arrestanten nogensinde har opholdt sig i Nysted end sige at han har udvist en skrækindjagende Adfærd overfor Borgerne sammesteds”. Ej heller var forbrydelserne af en voldelig karakter, og det var vel „øjensynligt at Arrestanten, da han begik Forbrydelserne, har vært i høj Grad paavirket af Spiritus”. „Jeg maa absolut hævde, at Indtagelsen af et saadant Kvantum Alkohol, som Arrestanten har nydt,

¹ Kompantinden.

² Aktor: beskikket anklager. ODS.

³ Defensor: forsvarer. ODS.

ikke kan undlade at øve sin Indflydelse paa Arrestantens hele mentale Tilstand og derved svække Tilregneligheden". Endvidere angav Ravnsgaard som formildende omstændigheder bl.a. at Jens formentlig havde lidt nød da han var uden arbejde, og at de bestjålne har frafaldet erstatning.

Dommen blev „Fængsel paa Vand og Brød i 2x5 Dage, i Erstatning til Skomager Jochumsen betaler han 1 Kr. 58 Øre, hvorhos han udreder Sagens Omkostninger, derunder Salærer til Aktor og Defensor Overretssagførerne Holst og Ravnsgaard med henholdsvis 15 og 12 Kr”.

Det offentlige ankede sagen videre til Landsover- Hof- og Stadsretten i København ^{12/9}. Her beskikkedes til aktor overretssagfører C.A. Olsen og til defensor overretssagfører Skibsted. Aktor Olsen gentog påstanden om Jens' fulde tilregnelighed og krævede dommen skærpet.

Defensor Skibsted påpegede at Jens kun havde stjålet spise- og drikkevarer som han generelt nød på stedet. Af værdier var der kun Jochumsens lille hvide flaske, som måtte være kommet i hans lomme ved en fejltagelse. Desuden „kunde der være Grund til at undersøge, om Arrestanten ikke lider af mere vedvarende Utilregnelighed paa Grund af Alkoholnydelse”. For eksempel var mange af Jens' tilståelser baseret på at han „ikke rigtig erindrede det passerede”.

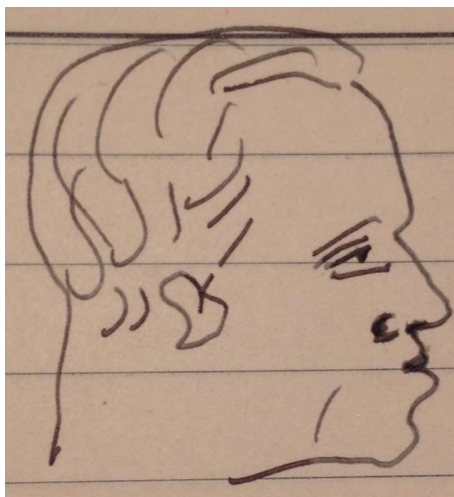
Det nyttede dog ikke noget. Dommen faldt ^{21/9} 1902 og lød på 8 måneders forbedringshusarbejde samt omkostningerne, nu inklusive overrettens: Ialt 67 kr. som Jens skulle udrede inden 15 Dage.

Jens blev indsat i Vridsløselille Statsfængsel ^{4/10} 1902. I stamrullen beskrives han som „skævbenet, tyndhaaret, begge Langfingre let beskadigede, Ar paa v Skinneben”. Dog var han stærk af lemmer og havde en sund ansigtsfarve. Ved ankomsten led han af delirium.

I Supplement til Stamrullen har inspektøren noteret: „Har været en flittig og ordentlig Mand men forfaldt paa Grund af ulykkelige Familieforhold, som han siger[,] til Drik og har været meget langt nede. Er noget bitter og mismodig og fortumlet, men fatter forhaabentlig nyt Mod, naar Brændevinen er dunstet af ham”.

Ved indsættelsen blev Jens først sat til værkpilleri, men fra ^{27/11} arbejdede han som smed.

I skoleprotokollen angaves Jens' kundskaber ved indsættelsen som „g[?]” i læsning, „g[?]” i skrivning, og „tg[?]” i regning. Ved løsladelsen var de hhv. „g[?]”, „g[?]”, og „g[?]”.

Jens Hansens profil fra stamrullen

Jens optræder ikke i Vridsløselilles forseelsesprotokol, så han har tilsyneladende opført sig pænt under indsættelsen.

Jens blev løsladt 4/5 1903 og hjemsendt til Toreby sogn.

Betleri

Den 9/3 1904 blev Jens arresteret i Maribo købstad for „*Overtrædelse af Politivedtægterne*” – vistnok drukkenskab iflg. et forhør i en senere sag. Rapporten er desværre gået tabt, men det fremgår af politiprotokollen at Jens vedkendte sig rapportens rigtighed og idømtes en bøde på 4 kr.

Den 7/8 1904, klokken 5 om morgenen kom der bud til sognefoged Boesen i Majbølle om at gårdejer Peder Bentsen „*havde fanget en Mandsportion [sic] der havde været gaaet ind i Køkkenet og hans Kjælder, uden dog at han har savnet noget, som han muligens han havde taget med sig eller fortæret paa Stedet*”. Det skulle vise sig at være vor „*helt*” Jens Hansen.

Jens forklarede i retten at han siden han blev løsladt fra Vridsløselille havde arbejdet „*forskellige Steder i Jylland, Sjælland og paa Falster indtil for 14 Dage siden, da han forlod sin sidste Arbejdsplads i Bregninge¹ paa Falster med 15 Kr. paa Lommen*”. Han nægtede at ville have stjålet hos Bentsen, han var blot gået ind „*for at bede om et Glas Vand*”.

To dage efter fremstod gårdejer Bentsen for politiretten og fortalte at han havde fundet „*2 fulde halve Bayere*” på Retiraden² som han havde låst Jens inde på imedens han ventede på sognefogeden. Desuden tilføjede Bentsen at han ikke ønskede Jens Hansen straffet.

Dernæst forklarede smed Olsen af Hjelm at Jens „*sidstafvigte Lørdag Aften ved 7 à 8 Tiden havde indfundet sig paa hans Bopæl og spurgt, om han kunde faa Arbejde hos Komp.³, samt at Svendene dertil havde svaret, at han f.T. ikke kunde faa Arbejde hos Komp., men vistnok hos Smed Rosenkilde i Maibølle*”. Han tilføjede desuden at Jens havde været forbi i marts måned, og at Olsen „*ved den Lejlighed havde udtalt til Anh., at denne godt kunde komme til ham, naar han vilde, da han altid kunde faa noget at spise og drikke hos ham, saafremt der ikke var Arbejde hos ham*”.

---

¹Horbelev sogn

²Retirade: (lille) nødtørftshus; das. ODS.

³Comparent: person, der afhøres som vidne. ODS.

Endelig blev Jens kaldt for retten og fremstod „*fri for Baand og Tvang*” og forklarede, „*at han ikke kunde nægte, at have været nede i Kælderen, og der at have tilegnet sig de to Bayeriske Ølflasker*”, men han kunne ikke „*huske dette, da han havde været en Del beruset ved den paagældende Lejlighed; derimod huskede han aldeles bestemt, at han ikke havde været inde i Spisekammeret, og nægtede at have tilegnet sig nogen Spisevarer*”.

Jens blev sat tilbage i arresten i to dage og fremstilledes så igen den 11/8, hvor „*han af Dommeren alvorlig formanedes til at tale Sandhed*”. Han fastholdt dog sin forklaring, dog uddybede han at han vel nok havde taget de to bajere i kælderen og sat dem ud på retiraden for dér at drikke dem, men at han derpå hørte gårdens folk og var på vej væk da gårdfolkene fangede ham og låste ham inde.

Han „*fastholdt bestemt, at han ikke havde villet tage Flaskerne med sig*”. På grundlag af forhørene „*relaxeredes det over ham afsagte Arrestdekret*” således at han ikke længere var anklaget for tyveri, og han blev derfor sat til at afsone den 4 kroners bøde fra Maribo købstad, som han endnu ikke havde betalt.

Efter 5 dage i arresten blev Jens den 16/8 løsladt for derefter at blive „*hjemsendt under Politibevogtning til sin Forsørgelsescommune, da han var subsistensløs, idet han ikke havde faaet nogen fast Plads, og ikke var i Besiddelse af nogen Penge*”.

Den 22/8 1904 skrev sognefoged V. Petersen til Lollands nørre Herreds politiret, at han havde anholdt Jens for at have „*omvandret i Birket Sogn og betlet flere steder, bland andre hos Husmand Anders Madsen i Birket og Slagter Sunke i Torrig, ved anholdelsen var han meget beruset, han var ikke i Besiddelse af nogen Papirer, ligesom han kun havde 15 Øre hos sig, han vist ikke hvor han befant sig eller kunde gjøre rede for, hvor han vilde hen*”.

Dagen efter blev Jens fremstillet for retten og fortalte at han „*skulde fra i Gaar have haft Arbejde hos Smedemester Olof Jacobsen i Hillested pr: Maribo, hvor han paastaar endnu at kunne faa Arbejde. Indtil for en halv Snes Dage siden havde Anholdte haft fast Arbejde i ca: 3 Maaneder hos Smedemester Lauritz Jacobsen i Bregninge¹ paa Falster; Tiltalte paastaar, at han i Arbejdsfortjeneste havde hos sig omtrent 25 Kr, da han forlod Bregninge, hvilke 25 Kr. han har forbrugt siden da. Han havde i de ca: 10 Dage gaaet rundt paa Lolland, hvor han havde besøgt Slægtninge og søgt Arbejde, indtil han omsider havde fundet saadant i Hillested*”.

Søndag 21/8 var han „*kommen til Bandholm, hvor han blev stærkt beruset, og han havde været beruset indtil i Aftes. Han havde stedse købt Brændevin for sine egne Penge. Ved Bandholm var han kommen paa en fejl Vej, og var var saaledes kommen til Birket. Her havde han et Par Steder været inde for at bede om noget at drikke, og havde han paa det ene Sted faaet koldt Vand og paa det andet Sted faaet Øl; hvem disse Personer var eller hvor de boede, kunde han ikke angive, da han var ukendt her paa Egnen*”.

Rapporten blev foreholdt Jens, som nægtede at have gjort sig skyldig i betleri, men indrømmede at han „*maaske nok har været inde flere end de 2 Steder, men han har i alt Fald kun bedt om noget at drikke og havde muligvis ogsaa paa flere Steder faaet Øl. Mad havde han ikke faaet; thi det havde han selv købt sig i Bandholm*”.

¹Horbelev sogn

Politibetjent Rasmussen blev derpå sendt ud i sognet for at undersøge hvorvidt Jens havde betlet. Købmand Nielsen i Birket forklarede at Jens den 22/8 om morgenen ved 7-8-tiden havde været og købe en flaske brændevin, uden at tigge. Smed Poul Larsen i Birket forklarede at Jens „om formiddagen var inde hos Compt: og spurgte om Arbeide, og da han ikke fik Arbeide, bad han om lidt paa Reisen. Compt: gav ham 10 Øre”.

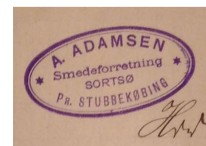
Arbejdsmand Anders Madsens kone Ane af Birket forklarede at Jens ved „Middagstid kom ind til hende og talte om at han havde gaaet en lang Vei og spurgte om han ikke kunde faa et Par Stykker Mad. Hun sagde, at hun ikke havde Brød, og Personen gik strax bort, saa hun ikke ved om han vilde betale, hvis han havde faaet Noget”. Slagter Niels Sunkes kone Trine i Torrig forklarede at Jens „traf hende ved hendes Havelaage ved Veien” og ligeledes fortalte om sin lange vej og spurgte om mad, men gik mod Torrig da hun heller intet brød havde.

Trine og Ane så et par timer senere Jens komme tilbage og gå „ind paa en Mark i Nærheden, hvor han blev liggende indtil Sognefogden henimod Kl. 8 Aften transporterede ham bort”.

Husbestyrerinde Marie Nyvang hos gårdejer H. Stryhn i Birket fotalte at Jens havde været hos hende ca. Kl 15 og „fortalte, at han havde gaaet saa langt og var sulten og spurgte om han ikke kunde faa noget Mad. Hun gav ham noget Mad, deriblandt Æbleskiver, hvorefter Personen takkede og gik bort”. Politibetjent Rasmussen anførte til sidst i rapporten at skønt han havde afhørt „en stor Del Personer i Birket og Torrig” havde Jens tilsyneladende „ikke været flere Steder inde, mange har set ham gaa forbi deres Bopæle”.

Forhøret fortsatte 25/8, og Jens måtte indrømme at han havde betlet mad de nævnte steder. Han „forklarede nu nærmere, at han efterat være ophørt med Arbejdet hos Smeden i Bregninge var vandret tilfods til Nykøbing og derfra videre over Sakskøbing, Maribo til Hillested, hvor han fik Udsigt til arbejde; han havde undervejs gjort mindre Afstikkere, hvor han tænkte sig at kunne faa Arbejde, men ikke erholdt saadant. Fra Hillested var han som i sidste Forhør angivet gaaet til Bandholm, og saa var det han var kommen ind i Birket”. Han erkendte endvidere at have været straffet for tyveri mv.

I mellemtiden var der indkommet et brev fra smedemester Adamsen i Sortsø ved Stubbekøbing: „Jeg tager mig den Frihed at spørge Herretsfogen om at Smedesvend J Hansen Sidder Arresteret inu for jeg haver sett i Bladene at han Sider under forvaring hos Dem. Jeg vilde gerne bede Herretsfogen om at Bedede ham om at tage over og Arbejde hos mig, han kan faa stadig Venterarbejde¹ hos mig, han haver arbejdet hos mig flere gange og jeg var godt fornøiet med ham og jeg er meget forleien for at faa en Svend i denne tid og fremdeles hvorfor jeg beder dem undskylde min Dristige Skrivelse, hvorfor jeg tegner mig med Høiagtelse. A. Adamsen Smedemester”.

Smedemester A.
Adamsens
stempel

¹Vinterarbejde, evt. vente-arbejde?

Jens blev gjort bekendt med Adamsens skrivelse, og erklærede „at han meget gerne, saasnart han bliver løsladt, vilde tage mod Adamsens Tilbud om Arbejde, og hvis Adamsen blot vilde sende lidt Penge til Rejsen, vilde han gerne, saasnart det kunde tilstedes af Øvrigheden, tage direkte dertil. Paa Anledning tilføjer Anholdte, at vel var der tilbudt ham Arbejde i Hillested, men det var ikke kommen til nogen endelig Aftale, saa var han ikke bunden overfor denne Mester, der muligvis nu ogsaa havde faaet en anden Svend”.

På dette grundlag blev der afsagt dom ^{30/8}: „Thi kendes for Ret: Den af Arrestanten Smedesvend Jens Hansen udstaaede Varetægtsarrest bør træde i Stedet for Straf. Arrestanten vil derhos have at udrede alle af denne Sag lovlige flydende Omkostninger”. Jens blev derefter løsladt, formentlig for at begive sig mod Sortsø.

Paa Fattiggården

Allerde i efteråret 1904 blev Jens dog hjemsendt til fattiggården i Toreby sogn, hvor han opholdt sig det næste halve år „paa Grund af en daarlig Fod”. Det kan tilføjes at senere notater i journalerne fra tvangsarbejdsanstalten og fra Oringe angiver at Jens fik amputeret to tredjedele af begge fødder, da han havde sovet en rus ud i en grøft i 10 graders frost og fik forfrysninger og koldbrand. Efter at have kommet sig, fik Jens tilladelse til at forlade fattiggården for at søge tjeneste.

Det gik dog ikke som ønsket. Politibetjent Korsholm fra Stubbekøbing herred anmeldte 14/4 1905 at han aftenen før befandt sig på Nørre Alslev Gæstgiveri da der kom ridende bud fra sognefoged Henriksen på Valhallagaard om en „Person, der var aldeles vild, [og] skræmmede alle Beboerne i Nr. Vedby”.

Korsholm begav sig til Valhallagaard „hvor Personen var tilstede under stærk Bevogtning. I den ommeldte Person gjenkjendte jeg straks den tidligere straffede Smedesvend Jens Hansen af Toreby. Jeg anholdt nu Hansen, der syntes at lide af Delerium, Kl 8³/₄ og transporterede ham til Stubbekjøbing Arresthus”. Korsholm tilføjer at Jens Hansen „fra afvigte Søndag til igaar Morges har haft Arbejde paa Vaalse¹ hos Smed Vilhelm Petersen, men at han jog ham væk, da han ikke turde beholde ham, idet han led af Delerium. Endvidere har jeg bragt i Erfaring at han har gjort sig skyldig i Betleri i Nr. Vedby hos Gaardejer Viggo Nielsen og paa Fælles Bageriet, begge Steder om Mad”.

Jens Hansen blev fremstillet for retten hvor han forklarede at han „var svirende den meste Tid hos Smed Petersen, og han var svirende, da han forlod ham igaar Morges. I Løbet af Dagen indtil sin Anholdelse vil han have drukket 1 à 1½ Pot Brændevin. Brændevinen købte han selv, derimod erindrer han, at han var inde et Par Steder at bede om Mad og navnlig erindrer han, at han paa Fællesbageriet fik nogle Boller. Han har haft flere Gange Delirium og er tilbøielig til at tro, at han var nær ved at faa et Anfald i Gaar, hvis han ikke var bleven Anholdt. At han har skræmmet Folk, erindrer han ikke, men betvivler det ikke”.

Jens indsattes i arresten imedens straffeattester mv. indhændtes, og blev igen fremstillet til forhør 19/4: „Han gentager sin Tilstaaelse fra Forhøret den 14 ds om at have betlet navnlig om Mad hos ham ubekendte Personer i Nr. Vedby Sogn, men at have været saa

---

¹Vålsø

beruset, at han kun dunkelt erindrer, hvad han foretog sig. Ligeledes vedgaar han, at han aldrig har været i Besiddelse af nogen Vandrebog, og at han ikke i lang Tid har brugt sin Skudsmaalsbog". Der blev herefter afsagt dom på „Fængsel paa Vand og Brød i 5 Dage, hvorhos han vil have at betale Sagens Omkostninger".

I Tvangsarbejde

Efter udstået straf blev Jens igen hjemsendt til Toreby, hvor sognerådet efterhånden var blevet trætte af at skulle bekoste hjemsendelsen hver gang han var blevet arresteret for løsgængeri og det der var værre.

Sognerådsformand P.C. Schmidt skrev 29/4 1905 til herredsfogden: „*Den heri Kommunen hjemmehørende Smedesvend Jens Hansen ogsaa kaldet (Nysteds Skræk) har nu i længere tid vist en Ødselhed og Ødelæggelseslyst som Sogneraadet formener strækker sig ud over det tilladelige. Han blev nemlig sidste Efteraar hjemsendt paa Grund af Svir og Sværm lidende af Koldbrand i Fodderne, har nu i Vinterens Løb grundet paa god Pleje paa Fattigaarden gjenwundet sit Helbred, men har trods dette paa Fattiggaarden aldrig villet bestille noget uden efter eget Befindende, istedetfor har han mange Gange uden Tilladelse forladt Fattiggaarden for senere at vende fuld hjem og ds. for nogen Tid siden forulæmpet et andet Fattiglem ved Slag saavel i Hovedet som i Siden saa naar Følgerne af dette Slagsmaal ikke kostede et Menneskeliv var det ikke Jens Hansens Skyld. Nu for 14 Dage siden forlod han Fattiggaarden foregivende at have Plads, men istedetfor havner han i Stubbekjøbing Arrest for Betleri, det har han ganske vist faaet Straf for, men hans Hjemsendelse kostede Kommunen 15 Kr 20 ø. Nu er han atter paa Fattiggaarden og fører sit sædvanlige Driverliv. Derfor har Sogneraadet bestemt, da hans Helbred er godt, at han skal hensættes i Tvangsarbejde, og i den Anledning beder man højterede Herr Herredsfoged om at afgive Resolution for at han hensættes i Tvangs og Arbejdsanstalten i Sakskjøbing i 90 Dage*”.

Herredsfogden approberede, og Jens blev 10/5 1905 indsat på tvangsarbejdsanstalten (som nu hedder Saxenhøj) i 90 dage.

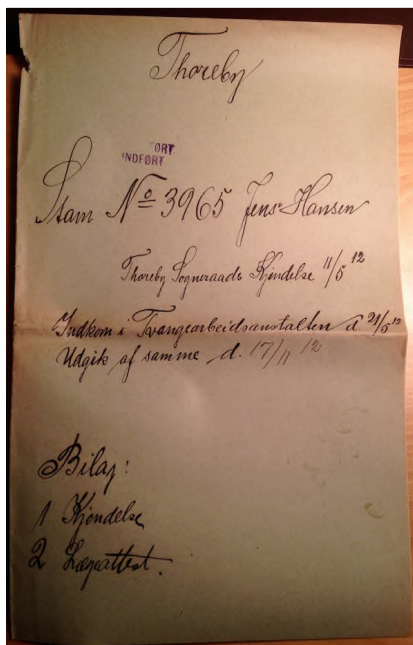
Jeg har ikke fundet noget om hvad Jens lavede efter hjemsendelsen, men han har formentlig været på fattiggården. Den 4/3 1908 blev han igen indsat i 90 dage.

Den 29/9 1910 meldte Toreby sogneråd at „*Jens Hansen i hele denne Uge har været Fuld, lavet Spektakler og generet de andre Fattiglemmer samt ikke villet efterkomme Fattigbestyrerens Ordre*”. Det gav ham 120 dage i anstalten, hvor han blev indsat 1/10 1910.

Jens kom hjem igen 29/1 1911, og har vist holdt sig på måtten i godt et års tid, men så den 21/5 1912 blev han sendt til anstalten i 180 dage.

Den 4/11 1913 skrev sognerådet at Jens Hansen „*er saa raa, brutal og ondskabsfuld*

at hverken de andre Fattiglemmer eller Bestyreren kan gaa i Fred for ham, og da han uden Tilladelse forlader Gaarden og gaar omkring og betler, hvoraf Udbyttet naturligvis anvendes til Brændevin”, begærede de igen 180 dage på anstalten, hvilket blev godkendt.

Journalomslag fra
Tvangsarbejdsanstalten ved
Saksøbing

Fra dette ophold findes en skrivelse fra opsynsmand Alfred Jensen dateret 16/1 1914: „Da [Jens] kom d 4/11 13 gav Hr Inspektøren Ordre til at sætte ham i ene Celle, hvad han ogsaa blev nemlig den nederste i Arbejdsafdelingen. Han gjorde straks Indtryk af at være unormal, han spurgte mig nemlig hvor ofte jeg kom ind til ham, hvad Dato har vi idag, og hvad er Klokkeren, og hvorfor er jeg kommen her. Da han havde været her end 8 Dage, og vist sig tilsyneladende meget fredelig fik jeg af Hr Inspektøren Lov til at lade ham Arbejde sammen med de andre Fanger, saa fortsatte han med sit Arbejde, Værk Pilling, inde paa Arbejdsstuen sammen med de andre. Det gik ogsaa godt en Tid; men en Morgen lige efter at jeg havde lukket op, hørte jeg at han gik og skældte ud inde i sin Celle, saadan en sort Tyveknægt sagde han. Da han kom ind i Spisestuen spurgte Madbæreren ham hvad det var han gik og var vred over, hvad siger du din sorte Tyveknægt sagde han og for frem og tilbage paa Gulvet. Madbæreren svare ham ikke; men passede sit Arbejde, da han blev klar over at Manden maatte være Sindforvirret. Overfor sine Kammerater er han til Tider meget Brukket saavel i Ord som i Gerning, og overfor Opsynet opfarer han

omtrent samme Maade. Dog har han over for os ikke gjort sig skyldig i nogen Voldshandling; men har mange Gange brugt Ukvemsord; som, Tyvekjægt, Gadedreng, og lignende, men overfor sine Kammerater var han mere dristig en Aften gav han Tvangsfange No 2727 Christian Jensen en Ørefigen; som han maatte tage for gode Værer, da han muligvis ikke har turdet slaa igen. Efter den Tid blev han mere og mere dristig. Torsdag d. 15 Januar hørte jeg at han var meget højroestet inde paa Arbejdsstuen, saa gik jeg ind og sagde til ham, at han skulde være lidt mere rolig, og passe sit Arbejde, for det er ikke tilladt at føre højroestet Tale under Arbejdet, herover blev han meget vred og skældte mig ud for en Gadedreng. Da jeg indmeldte det passerede paa Kontoret gav Hr Inspektøren Tilladelse til at flytte ham ned i en Celle næste Morgen. Fredag d. 16. om Morgenen sagde jeg til ham, at han skulde tage sine Tæpper og Madtøj og bære ned i den anden Celle; men det lod han som om han slet ikke hørte, og da jeg gentog det sagde han, jeg vil ind og have mit Øl først det lod jeg ham saa gøre; men da han var færdig med at drikke det gik han ind paa Arbejdsstuen og da jeg sagde til ham om at gaa med, svarede han Nej, jeg vil blive hvor jeg er. Saa kaldte jeg paa Opsynsmand Mortensen, og vi maatte da med Magt bringe ham i Celle, hvorefter han saa fik noget Værk at Pille; men det meste han gør er at trave op og ned af Gulvet

og synge”.

Jens kom hjem igen 3/5 1914, men allerede den 28/5 meldte Toreby sogneråd at han havde truet med at brænde fattiggården af, hvorfor han igen fik 180 dage.

Fra dette ophold findes en beskrivelse dateret 31/8 1914: „Han har ligeledes her vist, at han ikke kan være sammen med sine Medfanger. Særlig under hans nuværende og forrige Ophold her er det taget stærkt til med hans Syns og Hørelseshalucinationer og Vrangforestillinger, saaledes at han har maattet opholde sig paa Enestue. Bliver han sat til Arbejde paa Arbejdsstuen mellem sine Kammerater, kommer han i Klammeri med disse, ligesom han ikke bestiller noget ved det ham paalagte Arbejde, men i Stedet for gaar op og ned ad Gulvet. Han har derfor siden Indlæggelsen indtil for ca. 14 Dage siden opholdt sig paa en Enestue, hvorfra han har fri Adgang til en Spadseregaard. Hukommelsen har næsten ganske forladt ham, særlig kan han ikke huske, hvad der er passeret de senere Aar. – Han spørger hver Dag om Dag og Dato, hvad Klokkeren er, hvorlænge han skal være her o.s.v. Hver Dag siger han: »Nu er jeg snart helt rask, det maa De jo nok kunne se, jeg tror det gaar fuldstændig over, naar blot jeg faar sovet en Nat til, men det har ogsaa været en haard Tur, der nu snart har været i tre Aar, det var ikke alle Mennesker, der kunde gennemgaa, hvad jeg har gennemgaaet; men det er min stærke Natur, der gør, at jeg kan staa imod, jeg stirrer jo heller ikke saa meget ud af Øjnene nu, De kan da nok se, jeg er ved at komme mig.« Endvidere plejer han at sige: »Har De ikke kunnet mærke, at jeg har tænkt paa Dem, det maa De absolut have mærket, for jeg tager derved en Smule Kraft fra dem, som De kan mærke, De bliver af med.« Hans Hjerne har været saa overspændt, siger han, at han har været i Besiddelse af den for Mennesker overnaturlige Kraft at kunne se Folk paa Gaden i New York, ligesom han kan ligge i Sengen og høre, hvad vi her paa Kontoret taler med Folk om i Telefonen. – Han kan »trække Folk til sig«. Saaledes har han en Nat haft Besøg i sin Celle af Kejsers Wilhelm den 2. og flere andre. Han kan – særlig om Natten – se, hvorledes de belgiske, franske engelske og russke Tropper kæmper mod de tyske og østrigske. En Nat kunde han høre den danske Konge og den tyske Kejsers tale sammen i Telefonen, men han holder alt hvad han hører og ser for sig selv for ikke man skal blive lige saa klog som han. Nu er han glad ved ”at han snart er rask”, han kan mærke, at det hver Dag gaar fremad, endkiønt der ingen Forandring er med ham; siger, at han ikke nu vil bytte forstand med den viseste Professor, da han er klogere end nogen tror. Han mener at kunne tysk, men særlig engelsk perfekt, han gaar da ogsaa og taler engelsk med sig selv, naar han gaar rundt i Spadseregaarden. Til Tiden raaber han højt, det er da som Regel Kommunen, der har sat ham herhen, som det gaar ud over. I Timevis kan han spadsere rundt i Gaarden, idet han stadig siger: »Det er godt jeg snart er helt rask, det har ogsaa været en drøj Tur den osv.«”

„For ca. 14 Dage siden kom han ind paa Arbejdsstuen mellem sine Kammerater, hvor han blev sat til at binde Gadekoste, men han bandt kun 2 Stk om Dagen (alm Ydelse 10 Stk), den øvrige Tid gik han frem og tilbage paa Gulvet og smaasnakkede. Efter et Par Dages Forløb blev han sat til at kløve Brænde, ved hvilket han endnu er beskæftiget, men heller ikke dette Arbejde synes at ville gaa for ham. Bebrejder man ham, at han ikke bestiller nok, bliver han opfarende og vred. Mellem sine Kammerater kan han ikke være, hvorfor han i Fritiden opholder sig i sin Enestue”.

Den 15/9 kom Jens for sidste gang hjem til fattiggården, men blev straks da-

gen efter sendt tilbage til anstalten. Toreby sogneråd anmodede nu om at han måtte blive optaget i sindssygeafdelingen indtil han kunne „optages i en af Statens Helbredelsesanstalter eller overgaa til de for uheldbredelige gældende Vilkaar”.

Vedlagt var bl.a. en lægeattest hvor under patientens levnedsløb anførtes at „Navnet »Nysteds Skræk« har han efter sigende faaet fordi han under et Slagsmaal i Nysted skal have bidt Næsen af en Mand”. Det er desværre ikke lykkedes mig at finde noget på Jens Hansen i Nysted, så det er muligt at det er en vandrehistorie. Han optræder ikke i politiarkivalierne derfra.

Det fremgår desuden af bilagene at det var svært at finde plads til Jens. Et brev fra Toreby sogneråd til Sindssygehospitalet ved Nykøbing Sjælland anførte at de ønskede Jens optaget der, samt at „man forgæves har henvendt sig til Oringe, som p. Gr. af Pladsmangel end ikke har kunnet stille en Optagelse paa Venteliste i Udsigt”.

Tilsyneladende blev Jens dog på sindssygeafdelingen i Tvangsarbejdsanstalten ved Saksøbing i hele 18 år, nemlig til 13/12 1932, hvor han blev sendt til Sindssygehospitalet ved Vordingborg.

Paa Sindssygehospitalet ved Vordingborg

Pi Sindssygehospitalet ved Vordingborg (nu kaldet Oringe) fik Jens Hansen journalnr. 9684.

Ved indlæggelsen udfyldtes en grundig tilstandsjournal, bl.a. nævntes om tidligere legemlige og sjælelige forhold: „*Stærk indtil han mistede Tærne ved at sove en Rus ud i Iskulde. I de senere Aar Hernia Scrotalis¹. Har fra Barndommen været Voldsom og ufredelig Karakter: hidsig, ond, exalteret. Er af Væsen mistænksom, selvtilfreds, pralende. Har vistnok stadigt været Sindssyg fra ganske ung*”.

Om levnedesøb: „*Pt. har fra Barnsben været umedgørlig, blev dog Smedesvend. Kort efter gift og skilt igen. Har derefter vagabonderet og drukket umaadeligt. Vandret fra Tvangsarbejdsanstalt til Tvangsarbejdsanstalt, og har rimeligvis været sindssyg hele Tiden. Blev i 1914 overfl. [fra] Tvangsarbejdsanstalt i Saxkøbing til samme Anstalts Sindssygeafdeling Har gaaet oppe indtil for 2 Mdr. siden, da et Hernia scrotalis inoperabilis blev saa Stort og generende at han maatte holde Sengen*”.

Ved den første stuegang, samme dag som indlæggelsen, skrev overlægen om Jens: „*Rolig, bliver i sin seng, forstaar ikke rigtig hvad man siger til ham, og retter sig derfor ikke efter opfordringer, men er ikke egl. umedgørlig, Han taler meget og højt, ordner og disponerer, giver omgivelserne helt fantastiske navne, skiftende fra det ene øjeblik til det andet, confabulerer² livligt. Lægen har været der et aar, har i og for sig været en flink læge men nu skal han rejse. Kl 2 i eftermiddag kommer der en bil, hans søster³ og bror⁴ skal med, saa maa han endelig huske at faa alle sine sager med. Vender sig fra den ene til den anden af de omkringstaaende og har straks en lang historie om vedkommendes personalia parat. Han er fuldstændig desorienteret, mener han er*

---

¹ *Hernia Scrotalis*: pungbrok.

² *Konfabulere*: udfyldning av hukommelsestap ved hjælp av fantasien eller ved hjælp av realiteter hentet fra andre perioder i pasientens liv. Konfabulasjoner forekommer ikke sjelden ved visse typer hjerneskader og organiske hjernesykdommer, særlig ved Korsakoffs psykose, som er en sinnslidelse som skyldes sterkt og langvarig alkoholmisbruk. *Store norske Leksikon*.

³ Ane Dorthea Hansdatter.

⁴ Formentlig Peder Hansen; Christen og Rasmus var døde i hhv. 1909 og 1926.

B₁₁ 111 Andrager: Thoreby sogneraad
 Skema B. Betaler: Samme 13-12-1932

X 9684

Lægeoplysninger

til brug ved ansøgning om optagelse af en patient paa
Sindssygehospitalet ved Vordingborg.

Patientens fulde navn (for gifte kvinder *Jens Hansen kaldte sig altid i Skovs*
 tillige fødenavn):

Fødselsaar og -dag: *3/8/1862* Fødested: *Thoreby Sogn*

Hjemsted (d. v. s. faste bopæl): *Thoreby*

Patientens forældre: *oplyst i Skovs. Navne: Jørgen*

Er eller har patienten været gift og i saa
 fald med hvem og hvorlænge? *fraskilt.*

Børnenes antal: *1 Datter hvis opførelse man ikke har kendt i mange Aar, ligesom
 hun aldrig har besøgt eller skrevet til hende.*

Hvor mange af disse er døde og i hvilken
 alder?

Borgerlig stilling: *Smed, Fattiglem*

Trosbekendelse: *Fredskirken*

Familiedisposition:

Har nogen af patientens paarørende i op-
 stigende linie eller sidelinie været sinds-
 syg? *2*

eller gjort sig bemærket ved særlige ka-
 rakterejendommeligheder? *Faders syge begyndelse formentlig
 blev fra Fattigordene.*

Lægeoplysningsskema fra Oringe

i Nyk. F. »Hvad Fa'en han sku i Vordingborg at gøre.« Velvillig og faderlig Mindste bemærkning giver ham anledning til livlig confabuleringen».

Tre dage efter, 16/12 1932: „Synes lidt medinal-paavirket¹, lidt usikker paa Benene. Begynder ogsaa i Dag at snakke [til]. Mener at være paa Gæstgiveriet Jylland i Nykøbing F. »kender godt Lægen, kalder ham Møller. Oversygepl. og Sygepl. er Lægens Søstre. Navne paa rede Haand. Han lykønsker Lægen til at have vundet stor Gevinst i det pennsylvanske Lotteri.« . Ang sin egen Alder til 38. Da man foreslaar 70 siger han: »Det er Dem selv, der er 70«».

Det virker på mig som om Jens er „gået i stå” mentalt som 38-årig – altså

¹Medinal: Et barbiturat brugt som sovemiddel. Wikipedia.

ca. år 1900, hvor også hans alkoholforbrug var taget kraftigt til. Han har iøvrigt formentlig hørt om sin bror Rasmus Hansen der skal have vundet i klasselotteriet, siden han ofte nævner lotterigevinster.

Fra journalen den 2/1 1933: „*Stadig lige fabulerende, er Søn af Grev Kristian Højbryner, der var Udenrigsminister¹ og derfor rejste rundt over hele Verden. Pt. selv var som 6 aarig med, var bla i Portugal, kan derfor portugisisk, paa hvilket Sprog, han med stor Tungefærdighed giver en Prøve (ikke til at kontrollere, hvad det er) Fornævnte Lotteri er blevet »det portugisiske.« Omg.² har vundet meget varierende Beløb deri. Han er ogsaa i Dag 38 Aar. Ret skikkelig, men snakker sig en Del op og bliver lidt Ærgerlig, naar man ikke straks er med paa hans Vrangsførest.*”

Fra journalen den 26/2 1935: „*Hans tilstand holder sig ganske uforandret, han modtager altid stuegangen med en blanding af [velakt] og strenghed, udsteder fyndige Ordre mod hvilke han ikke tåler indsigelse. Han giver altid Læger og Sygepl. forkerte navne; meddeler gerne at de har vundet så og så meget i lotteri (i regelen beløb under 1500 kr.), at de nu skal rejse og værgsø sørge for at få deres ejendele og penge med. Undertiden får man mere detaljeret instrux, man skal rejse til Nykøbing el. Helsingør. Undertiden går beskeden også ud på, at ens bror el. fætter o.l. er ankommet hertil og ligger inde på den anden stue. Det hele er ret stereotyp. Afslører dog idag på nærmere forespørgsel, at han anser Læger og Sygepl. for Pt.³, som han udskriver; selv er han bragt herind af nogle andre, som for hans ophold her betaler ham 3 mill. kr. om dagen i ugentlig udbetaling. Disse penge forbruger han med stor lethed*”.

Fra journalen den 8/2 1936: „*Kan endnu af og til confabulere med ret livlig fantasi. Fortæller saaledes idag efter udveksling af morgenhilsen at [Skævinge]⁴ hotel i Stubbekøbing, »De ved det gamle gæstgiveri som De boede paa engang i 6 Maaneder - nu brænder. det manglede 2 mdr. i at være 100 Aar gammelt, men var assureret for 98000 kr. saa der er ingen skade sket.« Spl.⁵ som staaer ved siden af sengen, har haft sin Kommode og forsk. sager staaende dernede, men det er reddet, saa hun kan faa det med, naar hun nu rejser. Hun og overspl. er patienter her, men næsten raske og skal snart rejse. De har Gudskelov deres forstand, men ikke den gave som han har at faa meddelelse om alt hvad der sker udefra. Forøvrigt har han i nat faaet 12 Telegrammer fra Spl. (Jamen jeg har sovet hele natten). »Saa har De jo sendt dem i søvne, anderledes kan De ikke sende dem.« Han - pt. - er chefredaktør paa alle de store Blade. Dr. Mørkeberg No 1 er lige bleven indlagt her, ligger på Stue 68B (Hvad fejler han) Drikker for meget alkohol, mistet hukommelsen saa gaar Tankekraften. Pt. taler Tyrkisk (uforstaaeligt kaudervælsk) til belæring for Spl. som har alle sine brødre i Tyrkiet o.s.v.*”

I løbet af maj og juni 1936 skræntede helbredet tiltagende, og den 20/6 1936 vågnede Jens ikke. Han blev erklæret død kl. 23:15, knap 74 år gammel.

„*Nysteds Skræk*” Jens Hansen blev begravet 26/6 1936 på Oringe kirkegård.

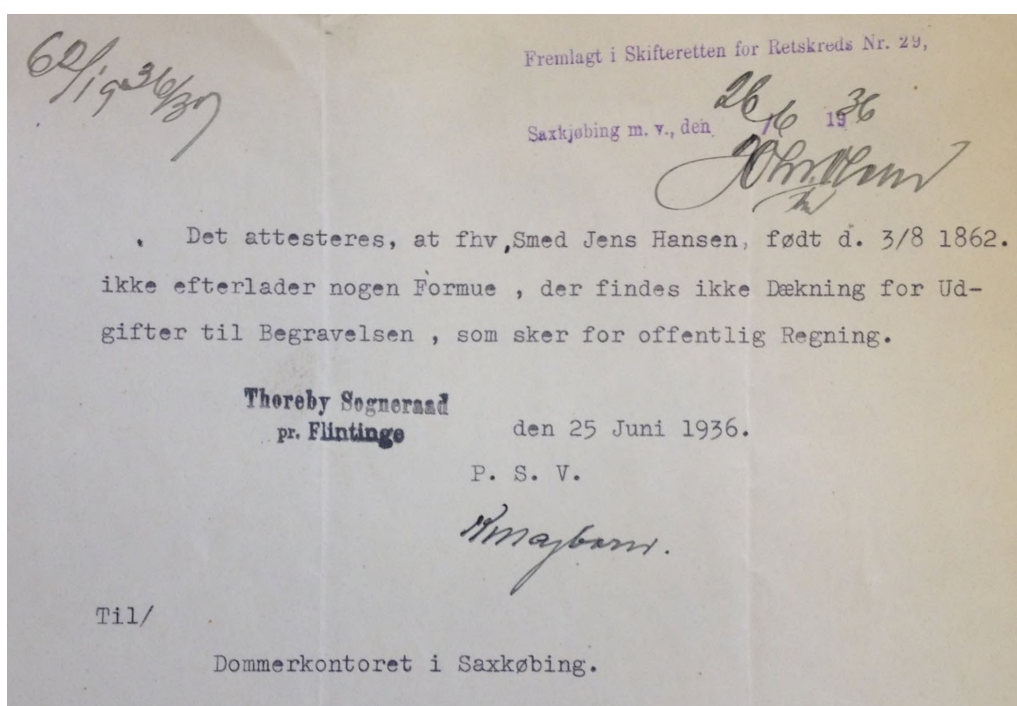
¹Jeg har ikke kunnet finde nogen minister eller greve med det navn.

²Omgivelserne.

³Patienter.

⁴Overlægens skrift er meget svær at læse, så jeg er ikke sikker på hotellets navn.

⁵Sygeplejersken.

Thoreby sogneråds anmeldelse til skifteretten

❧ *Not implemented kapitel* ❧

Efterkommere

Olga Hansine Hansen blev gift 1/10 1917 med fodermester Anders Peter Hansen (3/3 1889 – 30/10 1960) i Nørre Ørslev. Ved vielsen kaldes Jens Hansen „*afdøde*”, så det må formodes at Christiane og Olga ingen kontakt har haft med ham i flere år. Anders Peter Hansen blev senere amtsrådsmedlem, og de fik mindst eet barn, sønnen Hans Peter født præcis en måned efter vielsen. Christiane døde 15/5 1929 i Karleby, Olga Hansine døde 16/5 1962 på centralsygehuset i Nykøbing.

Kilder

Hoved kirkebøger og folketællinger er nedenstående kilder benyttet. Indholdet i de enkelte sager er oplyst i den rækkefølge de fandtes i sagen.

Værnepligt

- [1] Rigsarkivet; Generalkrigskommissariatet angaaende Udskrivningsvæsenet. *Lægdsruller*. Pakke Maribo amt, 2. udskrivningskreds, tilgangsrulle 1882 samt omskrevet rulle 1893; Lægd 216 Toreby, nr. 23.
- [2] Rigsarkivet; Hærens Tekniske Korps, Tøjhuskompagniet. *G. Stambog (1876–1924)*. Pakke 2 (Værnepligtige); Tøjhusafdelingens Værnepligtige 1884, løbenr. 290.
- [3] Rigsarkivet; Hærens Tekniske Korps, Tøjhuskompagniet. *E. Rapportbog (1867–1923)*. Pakke 15; Tøjhuskompagniet Rapportbog nr. 18 (1884–1885).
- [4] Rigsarkivet; Hærens Tekniske Korps, Tøjhuskompagniet. *E. Rapportbog (1867–1923)*. Pakke 15; Tøjhuskompagniet Rapportbog nr. 19 (1885–1886).
- [5] Rigsarkivet; Hæren (Artilleriet), Artilleridetachment i Frederiksværk. *F. Straffeprotokol (1844–1885)*. Pakke F1; 1844–1885.
- [6] Rigsarkivet; Hæren (Artilleriet), Artilleridetachment i Frederiksværk. *C. Kopibøger (1845–1888)*. Pakke C3; 1880–1888.

Gjendomsoplysninger

- [7] Rigsarkivet; Falsters birk. *Realregister: 1. række; Sønder Kirkeby (1859–1933)*. Matrikel 7d og 29.

- [8] Rigsarkivet; Falsters birk. *Skøde- og Panteprotokol (1890–1894)*. pag. 823 (købskontrakt og panteobligationer).
- [9] Rigsarkivet; Falsters birk. *Skøde- og Panteprotokol (1894–1897)*. pag. 423 (salgskontrakt).

Separation og Ophævelse af Ægteskab

- [10] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 953 (1897 6/1 - 22/297); Journalnr. 1897/17-12. Indhold:
1. *Skrivelse* (signeret *P.M. Anker*. 22. okt. 1897).
  2. *Udskrift af Stubbekjøbing Herreds Politiprotokol (sag nr. 71/1897)* (12. okt. 1897).
  3. *Separationsansøgning* (signeret *Christiane Christoffersen*. 29. sep. 1897).
  4. *Mæglingsattest* (signeret *T. Tram*. 1. okt. 1897).
- [11] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 953 (1897 6/1 - 22/297); Journalnr. 1901/50-84. Indhold:
1. *Justitsministeriets Skrivelse* (12. feb. 1902).
  2. *Justitsministeriets Skrivelse* (27. dec. 1901).
  3. *Stiftamtes Skrivelse* (signeret *Græbe*. 9. dec. 1901).
- [12] Rigsarkivet; Justitsministeriet. *Journalsager (1848–1967)*. Pakke 3117 (1901 B 7481-7560); Journalnr. B7533. Indhold:
1. *Kladde til Bevilling* (7. feb. 1902).
  2. *Sagsbehandlingsjournal* (6. jan. 1902).
  3. *Sagsbehandlingsjournal* (16. dec. 1901–24. jan. 1902).
  4. *Skrivelse fra Lolland-Falsters Stiftamt* (22. jan. 1902).
  5. *Skrivelse fra Falsters vestre Herred* (21. jan. 1902).
  6. *Skrivelse fra Falsters vestre Herred* (13. jan. 1902).
  7. *Ansøgning om Ophævelse af Ægteskab* (signeret *Christiane Christoffersen*. 20. nov. 1901).
  8. *Udskrift af Maribo Amts Forhandlingsprotokol for Separations- og Skilsmisssager* (12. dec. 1901).
  9. *Attest om Sædelige Forhold* (signeret *T. Tram*. 6. dec. 1901).
  10. *Fattigattest* (signeret *Hastrup*. 9. nov. 1901).
  11. *Attest* (signeret *P. Hansen*. 10. okt. 1901).

12. *Attest om Sædelige Forhold* (signeret *Lærer J. Overby*. 19. nov. 1901).
13. *Sagsbehandlingsjournal* (27. dec. 1901).
14. *Skrivelse fra Lolland-Falsters Stiftamt* (13. dec. 1901).

Straffesager

- [13] Rigsarkivet; Saksøbing Byfoged. *Politi- og Ekstraretsprotokol (1804–1921)*. Pakke B.1-40 (1892-1898); No 85/1896 (Musse herred). **NB:** Fejlagtigt indført i købstadens protokol, hører til i herredet;
- [14] Rigsarkivet; Musse Herred. *Politi- og Ekstraretsprotokol (1804–1923)*. Pakke B.1-51 (1894-1897); No 85/1896.
- [15] Rigsarkivet; Musse Herred. *Politidokumenter (1804–1919)*. Pakke B.1-73 (1895-1896); No 85/1896. **NB:** Dokumenterne er ikke mærket med sagsnumre; Indhold:
  1. *Ekstrakt-Afskrift af Opholdsbog for Gustaf Ernst Carlstedt (2 kopier)* (signeret *R. Sørensen*. 25. jul. 1896).
  2. *Ekstrakt-Afskrift af Opholdsbog for Bengt Jönsson (2 kopier)* (signeret *R. Sørensen*. 25. jul. 1896).
  3. *Ekstrakt-Afskrift af Opholdsbog for Carl Gustaf Nilsson (2 kopier)* (signeret *R. Sørensen*. 25. jul. 1896).
  4. *Ekstrakt-Afskrift af Opholdsbog for Julle Ferdinand Olsson (2 kopier)* (signeret *R. Sørensen*. 25. jul. 1896).
- [16] Rigsarkivet; Musse Herred. *Politi- og Ekstraretsprotokol (1804–1923)*. Pakke B.1-51 (1895-1897); No 104/1896.
- [17] Rigsarkivet; Musse Herred. *Politi- og Ekstraretsprotokol (1804–1923)*. Pakke B.1-51 (1894-1897); No 108/1896.
- [18] Rigsarkivet; Musse Herred. *Politi- og Ekstraretsprotokol (1804–1923)*. Pakke B.1-51 (1894-1897); No 134/1896.
- [19] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 932 (1896 6/1 - 25/21); Journalnr. 8/43-1896. Indhold:
  1. *Følgeskrivelse* (12. jan. 1897).
  2. *Følgeskrivelse* (4. sep. 1896).
  3. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 134/1896)* (30. nov.–22. dec. 1896).
  4. *Rapport* (signeret *Holm*. 28. nov. 1896).

5. *Rapport* (signeret *H.S.Pommer*. 19. dec. 1896).
  6. *Lægeattest for Hans Hansens Hustru* (signeret *Arnold Larsen*. 15. dec. 1896).
- [20] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journal (1851–1959)*. Pakke 1896; Journalnr. 8/43-1896. Udateret.
- [21] Rigsarkivet; Maribo amt. *Koncepter (kopibog) (1850–1950)*. Pakke 1896 2. halvår; Journalnr. 8/43-1896. Udateret.
- [22] Rigsarkivet; Maribo amt. *Koncepter (kopibog) (1850–1950)*. Pakke 1897 1. halvår; Journalnr. 8/43-1896. Udateret.
- [23] Rigsarkivet; Stubbekøbing Herred. *Politiprotokol (1859–1921)*. Pakke B.1-34 (1900-1904); No 15/1900. 7.–10. mar. 1900.
- [24] Rigsarkivet; Nykøbing Falster Købstad. *Arrestjournal (1893–1902)*.
- [25] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 1085 (1902 100/172 - 100/215); Journalnr. 100/208-1902. Indhold:
1. *Udskrift af Maribo Birks Politiprotokol (sag nr. 24/1902)* (28. maj–3. jun. 1902).
  2. *Daabsattest for Jens Hansen* (signeret *Saabye*. 31. maj 1902).
  3. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret *R. Sørensen (Sakskøbing)*. 2. jun. 1902).
  4. *Rapport* (signeret *E. Malling*. 28. maj 1902).
- [26] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 1086 (1902 100/216 - 100/297); Journalnr. 100/233-1902. **NB:** Det meste af denne sag er journaliseret under 100/115-1905; Indhold:
1. *Udskrift fra Den Kongelige Landsoverret samt Hof- og Stadsret i København* (29. sep.–21. okt. 1902).
  2. *Følgeskrivelse* (11. aug. 1904).
  3. *Udskrift af Stubbekøbing Herreds Extrarets Protokol (sag nr. 8/1902)* (6.–9. sep. 1902).
  4. *Aktors Indlæg* (signeret *L. Holst*. 2. sep. 1902).
  5. *Defensors Indlæg* (signeret *Skibsted*. 6. sep. 1902).
  6. *Udskrift af Stubbekøbing Herreds Politiprotokol (sag nr. 53/1902)* (29. jul.–23. aug. 1902).
  7. *Rapport* (signeret *A. Andersen*. 29. jul. 1902).
  8. *Følgeskrivelse* (2. aug. 1902).
  9. *Udskrift af Falsters vestre Herreds Politiprotokol (sag nr. 19/1902)* (18. jul.–1. aug. 1902).

10. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret *Stubbekjøbing*). 31. jul. 1902).
  11. *Rapport* (signeret *Toxværd*. 18. jul. 1902).
  12. *Rapport* (signeret *Lollike*. 2. aug. 1902).
  13. *Udskrift af Falsters vestre Herreds Politiprotokol (sag nr. 32/1902)* (5. aug. 1902).
  14. *Rids over Gaardeier R. Keis' Eiendom i Nr. Kirkeby* (5. aug. 1902).
  15. *Følgeskrivelse* (4. aug. 1902).
  16. *Udskrift af Stubbekjøbing Herreds Politiprotokol (sag nr. 53/1902)* (4. aug. 1902).
  17. *Rapport* (signeret *O.P. Olsen*. 7. aug. 1902).
  18. *Følgeskrivelse* (11. aug. 1902).
  19. *Rapport* (signeret *Henriksen*. 14. aug. 1902).
  20. *Rids over Sdr. Kirkeby Præstegaard* (14. aug. 1902).
  21. *Rids over Kunstmaler Ilsteds Ejendom, Lundeskolen kaldet i Aastrup Sogn* (signeret *J. Korsholm*. Udateret).
  22. *Rids over Skomager Hans Jochumsens Ejendom i Vejringe By Aastrup Sogn* (signeret *J. Korsholm*. Udateret).
  23. *Rids over Horbelev Præstegaard* (signeret *Olsen*. Udateret).
  24. *Stamliste og Straffeliste fra Tøjhuskompagniet* (22. jul. 1902).
  25. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret *R. Sørensen (Sakskøbing)*. 21. jul. 1902).
  26. *Daabsattest for Jens Hansen* (signeret *Saabye*. 21. jul. 1902).
- [27] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 1130 (1904 100/167 - 100/215); Journalnr. 100/201-1904. **NB:** Det meste af denne sag er journaliseret under 100/115-1905; Indhold:
1. *Udskrift af Lollands norrø Herreds Politiprotokol (sag nr. 85/1904)* (7.–19. aug. 1904).
  2. *Følgeskrivelse* (25. aug. 1904).
  3. *Rapport* (signeret *Chr. Boesen*. 7. aug. 1904).
  4. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret *R. Sørensen (Sakskøbing)*. 2. jun. 1902).
- [28] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 1130 (1904 100/167 - 100/215); Journalnr. 100/211-1904. **NB:** Det meste af denne sag er journaliseret under 100/115-1905; Indhold:

1. *Følgeskrivelse* (17. apr. 1905).
  2. *Udskrift af Lollands nørre Herreds Politiprotokol (sag nr. 99/1904)* (23.–30. aug. 1904).
  3. *Rapport* (signeret *Rasmussen*. 24. aug. 1904).
  4. *Rapport* (signeret *V. Petersen*. 22. aug. 1904).
  5. *Skrivelse* (signeret *A. Adamsen*. 20. aug. 1904).
  6. *Straffeattest* (signeret (*Sakskøbing*). 24. aug. 1904).
- [29] Rigsarkivet; Maribo amt. *Journalsager (1851–1959)*. Pakke 1154 (1905 100/92 - 100/118); Journalnr. 100/115-1905. Indhold:
1. *Følgeskrivelse* (27. apr. 1905).
  2. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret (*Stubbekøbing*). 19. apr. 1905).
  3. *Udskrift af Stubbekøbing Herreds Politiprotokol (sag nr. 22/1905)* (14.–19. apr. 1905).
  4. *Rapport* (signeret *J. Korsholm*. 14. apr. 1905).
  5. *Straffeattest for Jens Hansen* (signeret *R. Sørensen (Stubbekøbing)*. 15. apr. 1905).
- [30] Rigsarkivet; Vridsløselille Statsfængsel. *Stamrulle (1859–1932)*. Pakke 13 (13710 1900 - 14817 1903); Doms-/fangenr. 14541/344.
- [31] Rigsarkivet; Vridsløselille Statsfængsel. *Supplement til Stamrulle (1863–1921)*. Pakke 16 (13652 1901 - 14641 1903); Doms-/fangenr. 14541/344.
- [32] Rigsarkivet; Vridsløselille Statsfængsel. *Skoleprotokol (1862–1934)*. Pakke 2 (1901-1912); Doms-/fangenr. 14541/344.
- [33] Rigsarkivet; Vridsløselille Statsfængsel. *Sygejournal (1868–1932)*. Pakke 33 (1902 14540 - 1903 14938); Doms-/fangenr. 14541/344.
- [34] Rigsarkivet; Vridsløselille Statsfængsel. *Forseelsesprotokol (9. jan. 1860–9. aug. 1944)*. Pakke 1 (1860 9 1 - 1923 9 7);
- [35] Rigsarkivet; Maribo Byfoged. *Politi- og ekstraretsprotokol (1817–1920)*. Pakke B.1-63 (1901-1906); No 12/1904. 9. mar. 1904.

Anstalter

- [36] Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Sakskøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 3315. Indhold:
1. *Lægeattest* (10. maj 1905).

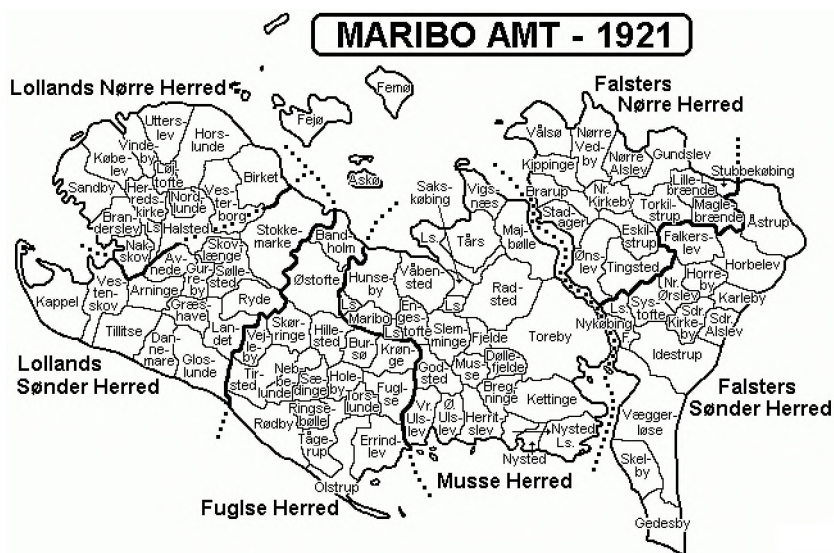
2. *Kjendelse fra Thoreby Sogneraad* (signeret *P.C. Schmidt*. 29. apr. 1905).
- [37] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 3600. Indhold:
  1. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 17/1908)* (3. mar. 1908).
  2. *Lægeattest* (3. apr. 1905).
- [38] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 3800. Indhold:
  1. *Lægeattest* (signeret *Langhoff*. 1. okt. 1910).
  2. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 111/1910)* (30. sep. 1910).
- [39] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 3965. Indhold:
  1. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 22/1912)* (20. maj 1912).
  2. *Lægeattest* (21. maj 1912).
- [40] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 4077. Indhold:
  1. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 37/1913)* (4. nov. 1913).
  2. *Lægeattest* (4. nov. 1913).
- [41] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 4132. Indhold:
  1. *Rapport (kladde til den i 4156)* (udateret).
  2. *Udskrift af Musse Herreds Politiprotokol (sag nr. 23/1914)* (30. maj 1914).
  3. *Lægeattest* (28. maj 1914).
  4. *Rapport* (signeret *Alfred Jensen*. 16. jan. 1914).
- [42] Saksjøbing Lokalhitoriske Arkiv; Tvangsarbejdsanstalten ved Saksjøbing (Saxenhøj). *Journalsager*. Journalnr. 4156. Indhold:
  1. *Sygehistorie* (signeret *Nielsen*. 3. feb. 1915).
  2. *Kautionsbevis fra Thoreby Sogneraad* (1. feb. 1915).
  3. *Andragelse fra Thoreby Sogneraad* (12. feb. 1915).
  4. *Efterspørgsel ang. sko fra Oringe* (31. jan. 1933).
  5. *Sygehistorie (udkast)* (udateret).
  6. *Sygehistorie (udkast)* (udateret).
  7. *Kvittering fra Skotøjsforretning* (signeret *Chr. Jensen*. 1. sep. 1917).
  8. *Andragelse fra Thoreby Sogneraad* (11. sep. 1914).

9. *Meddelelse ang. Beklædning* (signeret *R. Nielsen*. 1. okt. 1914).
  10. *Lægeattest* (5. sep. 1914).
  11. *Cautions-Bevis fra Thoreby Sogneraad* (11. sep. 1914).
  12. *Daabsattest* (signeret *S. Widding*. 9. okt. 1914).
- [43] Rigsarkivet; Sindssygehospitalet ved Vordingborg (Oringe). *Journaler, mænd (1891–1976)*. Pakke 54 (9651-9730); Journalnr. 9684. 13. dec. 1932–22. jun. 1936.

Skiftesager

- [44] Rigsarkivet; Vordingborg Skifteret. *Skiftesagslister (1927–1967)*. Pakke V.a-2 (1935-1945); No 85/1936.
- [45] Rigsarkivet; Saksøbing Skifteret. *Skiftebog (1924–1967)*. Pakke V.e-3 (1933 1 31 - 1936 8 4); No 62/1936-37.
- [46] Rigsarkivet; Saksøbing Skifteret. *Skiftedokumenter (1919–1970)*. Pakke V.h-10 (1936-1937); No 62/1936-37. Indhold:
1. *Attest fra Thoreby Sogneraad* (25. jun. 1936).

Kort over Maribo amt

Sogne i Maribo amt, af Svend-Erik Christiansen. *Via Wikipedia.*

Personregister

Personerne er sorteret under deres fødested hvis det kendes, ellers opholdssted. Alle sider hvor personen nævnes er medtaget i registeret. Hvis en person nævnes på fortløbende sider er det markeret med sidetal efterfulgt af f eller ff (hvh. een følgende og flere følgende sider).

Alstrup

Jensen, Niels (smed), 25

Birket

Larsen, Poul (smed), 39
Madsen, Anders (husmand), 38f
Madsen, Ane, 39
Nielsen (købmand), 39
Nyvang, Marie (husbestyrerinde), 39
Petersen, V. (sognefoged), 38
Stryhn, H. (gårdejer), 39

Bregninge

Jacobsen, Lauritz (smedemester), 38f

Bønnet

Pedersen, John (parcellist), 19, 27

Falster vester Herred

Toxværd (politifuldmægtig), 25

Flintinge

Christensdatter, Johanne, 1

Frederiksværk

Christensen, Anders Christian (konstabel), 3
Christensen, Christian Anton (konstabel), 3, 5

Horskjær, Johan Nielsen (konstabel), 3, 5

Færgedgården

Andersen (forpagter), 16
Christensen, Julius (tjenestedreng), 16f

Grænge

Christensdatter, Birthe, 1
Hansdatter, Ane Dorthæa, 1, 13f, 16, 22, 26, 47
Hansen, Christen (stationskarl, portør), 1, 7, 21, 47
Hansen, Peder (baneformand, broformand), 1, 22f, 47
Hansen, Rasmus (baneformand, købmand), iii, 1, 21, 47, 49
Jensen, Hans (husfæster), 1f

Gundslevmagle

Mikkelsen, Rasmus (smed), 10

Hillested

Hansen, Frederik Villiam Edvard (arbejdsmand), 17
Jacobsen, Olof (smedemester), 38

Hjelm

Olsen (smed), 26, 37

Horbelev

Munkebo (pastor), 30

Kartofte

Arilsen, Peter Hansen (smed), 2

København

Olsen, C.A. (overretssagfører), 33

Skibsted (overretssagfører), 33

Lollands nørre Herred

Rasmussen (politibetjent), 39

Majbølle

Bentsen, Peder (gårdejer), 37

Boesen (sognefoged), 37

Jørgensen, Bodil Marie, 1

Rosenkilde (smed), 37

Moseby

Lollike (sognefoged), 29ff

Piil, P. (gårdejer), 30f

Nagelsti

Eriksen, Laurits (landvæsenselev),

12

Gustavsen, Hans (møller), 18

Hansen, Dorothea, 12

Hansen, Hans, 11f

Hansen, Hans (gårdejer), 11ff, 17f

Hansen, Rasmus, 12

Jørgensen, Jørgine (tjenestepige),

12

Nielsen, Peter (husmand), 12

Rasmussen, H.P. (gårdejer), 12

Nykøbing

Kragh (værtshusholder), 15

Nykøbing Falster

Hansen, Carl Theodor Albert

(arbejdsmand), 17

Holst (overretssagfører), 32f

Jensen, Lauritz (mælkekusk), 15

Lenschou (politibetjent), 16

Pedersen, Ole (gårdskarl), 14f

Nørre Kirkeby

Keis, H.P. (sognefoged), 26

Keis, Rasmus Rasmussen

(gårdejer), 25f, 28

Nørre Vedby

Nielsen, Viggo (gårdejer), 41

Priorskov

Nielsen (gartner), 12

Rützou (forpagter), 12–15

Voss (forvalter), 12

Rersø

Larsen, Hans (gårdejer), 26

Rørbæk

Jørgensen, Tønnes (smed), 23, 26

Sakskøbing

Ilsted, Peter Vilhelm (kunstmalers),
29f

Sørensen (borgmester), 11

Sortsø

Adamsen, A. (smedemester), 39f

Stubbekøbing

Henriksen, P. (politibetjent), 32

Korsholm (politibetjent), 20, 41

Ravnsgaard (overretssagfører), 32f

Sundby

Christensen, Morten (hjulmand),
1, 13f, 22

Sverige, Brännarebygd

Jönsson, Bengt (tjenestekar), 13

Sverige, Kulhult

Carlstedt, Gustaf Ernst
(tjenestekar), 13

Sverige, Uvås

Nilsson, Carl Gustaf (tjenestekar),
13

Sverige, Ölgehult

Olsson, Julie Ferdinand
(tjenestekar), 13

Sørslev

Olsen, H.P. (sognefoged), 30

Sønder Alslev

Christoffersen, Christiane, 1, 7, 9ff,
13, 17, 21f, 51

- Christoffersen, Niels (gårdejer), 7
 Kjøhling, Hans Jørgensen
 (gårdejer), 7
- Sønder Kirkeby**
 Hansen, Olga Hansine, 8ff, 21f, 51
 Hansen, P. (sognerådsformand), 21
 Hastrup (sognerådsformand), 21
 Overby, J. (lærer), 21
 Tram (sognepræst), 9, 21, 32
- Toreby**
 Petersen, Maren Johanne, 1
 Pommer, Hans (sognefoged), 13
 Schmidt, P.C. (sognerådsformand),
 43
- Torkildstrup**
 Poulsen, Niels Christian
 (smedesvend), 19
- Torkilstrup**
 Rasmussen, Johan (smed), 19f
- Torrig**
 Sunke, Niels (slagter), 38f
 Sunke, Trine, 39
- Tvangsarbejdsanstalten ved
 Sakskøbing**
 Jensen, Alfred (opsynsmand), 44
 Jensen, Christian (tvangsfanget), 44
 Mortensen (opsynsmand), 44
- Tyskland**
- Wilhelm den 2. (kejser), 45
- Valhallagaard**
 Henriksen (sognefoged), 41
- Vangede**
 Rasmussen, Rasmus Frederik
 Thomas (tjenestekar), 13, 15
- Vejringe**
 Jochumsen, Hans (skomager),
 26–29, 33
 Lorentzen, Christian
 (arbejdsmand), 28
 Pedersen, Carl (skomager), 27f
 Petersen, Hans J. (parcellist), 28
 Rasmussen, Carl (tømrer), 28
- Vigsnæs**
 Hansen, Martha, 1
- Vindinge**
 Hansen, Anders Peter
 (fodermester,
 amtsrådsmedlem), 51
- Vålsø**
 Petersen, Vilhelm (smed), 41
- Åstrup**
 Nielsen, H.P. (husmand), 32
 Puust, Rasmus (gårdejer), 27, 31
 Simonsen, Rasmus (husmand), 27,
 31